

Pateniemen rantareitin luonto- ja maisemaselvitys

8.12.2025 (päivitys 2.6.2026)

Kansikuva: Pateniemen rannan virkistysalue; puiden takana taustalla siintää Kuivasmeri ja perinnebiotooppi merenrantaniitty.

TIIVISTELMÄ

Oulun Pateniemen kaupunginosaan sijoittuvan Pateniemen rantareitin selvitysalueen luonto- ja maisemaselvitys on maankäytön suunnittelun perusselvitys, joka on laadittu lähtötiedoksi asemakaavamuutosta varten. Selvitys perustuu maastokäynteihin ja lähtötietoihin. Selvityksen tavoitteena on tunnistaa ja kuvata alueen luonto- ja maisemav arvot ja esittää suositukset maankäytön suunnittelulle. Selvityksestä on laadittu raportti sekä tuloksia esittelevät karttaliitteet.

Maisemaselvityksessä on kuvattu alueen kehitys ja maankäytön nykytilanne, maisemarakenne ja maisemakuva sekä muut suunnittelussa huomioitavat kohteet. Luontoselvityksessä on kartoitettu alueen luontotyypit ja kasvillisuus, joista jälkimmäinen koski huomionarvoisten putkilokasvien ohella myös alueen kääväkaslajistoa sekä vieraslajeja. Lisäksi toteutettiin pesimälinnustokartoitus sekä lepakoihin ja viitasammakkoon, meriuposkuoriaiseen ja näille soveltuviin elinympäristökuvioihin kohdistuneet selvitykset.

Selvitysalue koostuu pääosin huomionarvoisiin luontoarvoluokkiin 1–3 sisällytettävistä kohteista. Niin sanottua tavanomaista luontoa selvitysalueella on rajallisesti. Selvitysalueen eteläosan hoidettava rantaniittykokonaisuus ja kapealti myös sen ulkopuolinen avovesialue lukeutuvat viitasammakon ja upossarpion perusteella nykyisen kaltaisena säilytettäväksi vaadittaviin luontoarvoluokan 1 kohteisiin. Kyseisen osa-alueen turvaaminen kohdistuu yhtä lailla alueen pesimälinnuston ja luontotyyppien muodostamiin luontoarvoluokan 2 kokonaisuuksiin. Huomionarvoisilla luontotyyppikuvioilla esiintyy myös yksittäisiä kansallisilla ja kansainvälisillä säännöksillä turvattavaksi tarkoitettuja kasvilajeja. Itsenäisesti luontoarvoluokkaan 2 sijoittuvaa aluetta esiintyy laajasti inventointialueen pohjoispuoliskolla. Selvitysalueen pohjoisosan rantaniittykuvion hoidon jatkaminen on suositeltavaa, minkä ohella puusto- ja pensaikkokuvioiden sekä niiden pienialaisten välialueiden sulkeminen hoitotoimien ulkopuolelle on suositeltavaa alueen luonnontilaisuuden kehittämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Jatkosuunnittelussa suositellaan huomioitavaksi virkistys- ja luonnon käyttömahdollisuuksien turvaaminen ja kehittäminen. Ihmistoiminnan tuottamien puutarhajätekasojen sekä niiden välityksellä levinneiden vieraslajikasvustojen hävittäminen inventointialueelta on suositeltavaa.

Selvitysalue ei sisällä luonnonsuojelulailla suojeltuja luontotyyppejä, eikä metsälain tai vesilain turvaamaksi tarkoittamia luontotyyppikohteita. Sellaisenaan laadukkaalla merenrantaniittyihin sisältyvällä Kuivasniityllä ei ole luonnonsuojelulain (LSL 9/2023) 64 §:n mukaista suojellun luontotyyppin LTA-rajasta. Selvitysalueella ei havaittu huomionarvoisia kääväkaslajeja, eikä lepakkojen käyttämiä lisääntymis- tai levähdyspaikkoja tai ruokailualueita ja siirtymäreittejä.

Luontoselvityksen laatimisesta on vastannut A-Insinöörit Suunnittelu Oy. Projektipäällikkönä ja maisemaselvityksen laatijana työssä on toiminut hortonomi (AMK)

Jonna Varrio. Viitasammakko- ja pesimälinnustoselvityksen toteutti FT Esa Aalto Aallokas Oy:stä. Kasvillisuus- ja luontotyyppi-inventoinnit sekä lepakkokartoituksen toteuttivat FT Panu Välimäki, FT Luralotta Muurinen ja FM Joel Nyberg Albus Luontopalvelut Oy:stä. FT Luralotta Muurinen Albus Luontopalvelut Oy:stä toteutti kääväkaskartoituksen. Työn tilaajana ja yhteyshenkilönä on toiminut maisema-arkkitehti Johanna Jylhä Oulun kaupungin asemakaavoituksesta.

Sisällys

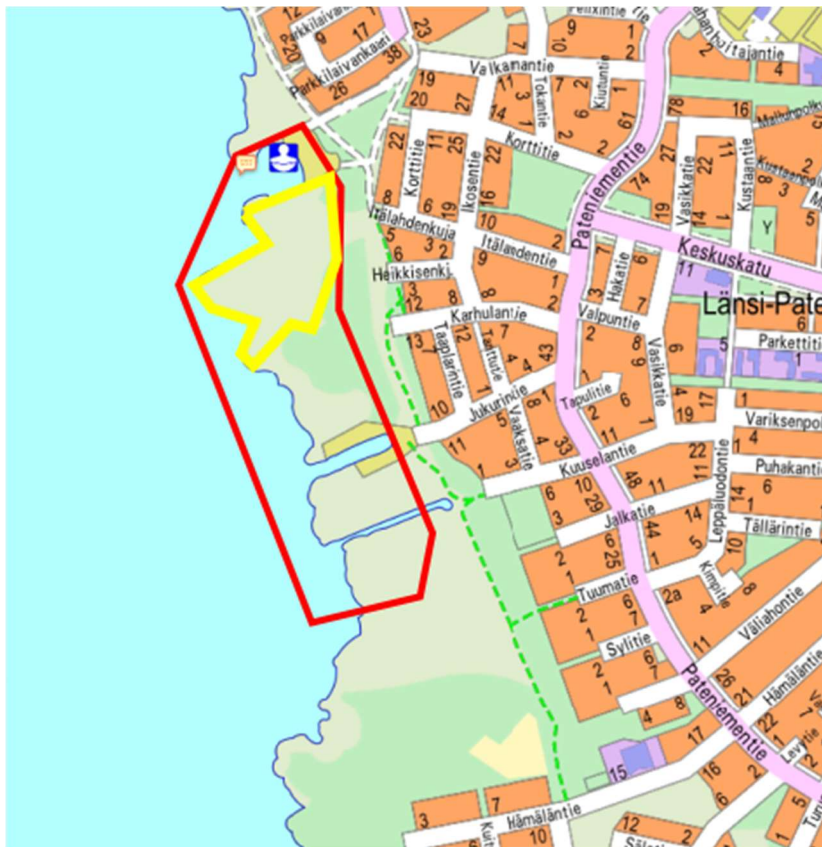
TIIVISTELMÄ.....	1
1 TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT.....	4
2 MAISEMASELVITYS.....	5
2.1 Maisemarakenne.....	5
2.2 Maiseman kehitys.....	5
2.3 Maisemakuva ja nykyinen käyttö.....	7
2.4 Maiseman vahvuudet ja heikkoudet.....	11
2.6 Kaavoitus ja viherverkostot.....	17
3 LUONTOSELVITYS.....	21
3.1 Luontotyytit ja kasvillisuus.....	22
3.1.1 Luikkapohjat / Pikkuluikka-hapsiluikkamerenrantaniityt.....	23
3.1.2 Merenrantaruovikot ja merenrantakaislikot.....	24
3.1.3 Merenrantaniityt.....	24
3.1.4 Merenrannan leppävyöt ja -pensaikat.....	25
3.1.5 Rannikon tuoreet lehtipuuvaltaiset lehdot.....	25
3.1.6 Muut ympäristöt.....	27
3.1.7 Huomionarvoinen putkilokasvilajisto.....	27
3.1.8 Kääväkkäät.....	33
3.1.9 Vieraslajit ja puutarhakarkulaiset.....	34
3.2 Direktiivilajit.....	36
3.2.1 Viitasammakko.....	36
3.2.2 Lepakot.....	37
3.2.3 Meriuposkuoriainen.....	39
3.3 Muut luontodirektiivilajit.....	40
3.4 Pesimälinnusto.....	40
4 SUOSITUKSET MAANKÄYTÖLLE.....	43
LÄHTEET.....	48
LIITTEET.....	49

1 TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT

Maisema- ja luontoselvitys perustuu alueelle tehtyihin maastokäynteihin ja vuonna 2020 ja 2024 tehtyihin luonto- ja maisemaselvitykseen (Länsi-Patelan rantareitti ja Rajahaudan luonto- ja maisemaselvitykset), viitasammakkoselvitykseen 2021 sekä Pohjoisen rantareitin maisemaselvitykseen 2024.

Selvitysalue sijoittuu Pateniemen kaupunginosaan asemakaava-alueen (564-651) länsilaitaan Karinkannan niemen pohjoispuolelle. Pohjois-, itä- ja eteläosista alue rajautuu puistoalueeseen, lännessä Kuivasmereen. Selvitysalueen pinta-ala on noin 16 hehtaaria.

Työssä on hyödynnetty alueen vanhoja karttoja, ilmakuvia ja metsäkuviotietoja. Lisäksi selvityksessä on huomioitu Uuden Oulun yleiskaava sekä Oulun viherrakenneselvitys ja yleissuunnitelma VISU. Luontoselvityksen täydentävänä aineistona on käytetty Suomen lajitietokeskuksen lajihavaintoja.

Kartta 1. Selvitysalueen rajausta opaskartalla (Karttatie 2025).

2 MAISEMASELVITYS

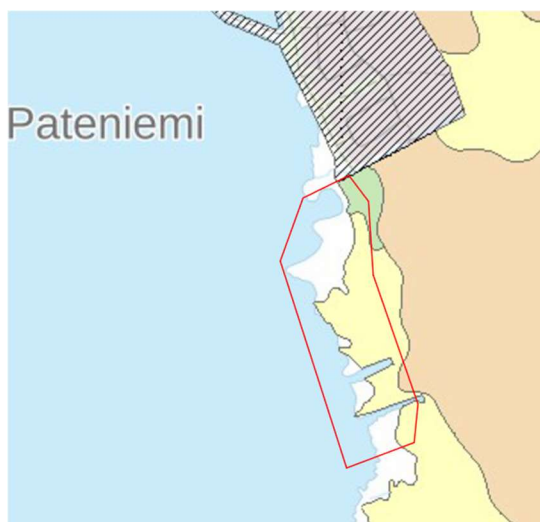
Maisemaselvitys pohjautuu alueelle tehtyihin maastokäynteihin (2.7.2025) ja aikaisemmin tehtyihin luonto- ja maisemaselvityksiin. Lisäksi on huomioitu Uuden Oulun yleiskaava sekä Oulun viherrakenneselvitys ja yleissuunnitelma VISU.

2.1 Maisemarakenne

Selvitysalueella on alavaa, korkeustaso vaihtelee välillä +0,5–3,1 m mpy. Tämä voidaan havaita rinnevarjostuskartalla 2. Selvitysalueen länsipuolella on Kuivasmeri. Selvitysalueen kallioperä on graniittia, ja maaperä (kartta 3) muodostuu karkeasta hiedasta (KHt, keltainen alue) ja hiekasta (Hk vihreä alue). Selvitysalue kuuluu meritulvan riskialueeseen (1/50a, VISU, ekosysteemin tuki- ja säätelypalvelut).

Kartta 2. Selvitysalue rinnevarjostuskartalla (Paikkatietoikkuna)

Kartta 3. Selvitysalue vuoden 1953 maaperäkartalla (Paikkatietoikkuna)

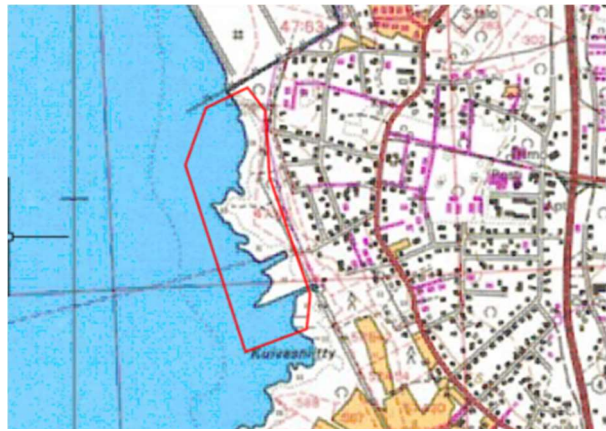
2.2 Maiseman kehitys

Alue kuuluu Pohjois-Pohjanmaan maankohoamisrannikkoon. Maankohoamisilmiö vaikuttaa rannikkoalueiden luontotyyppeihin ja lajistoon. Maa kohoaa Perämeren rannikolla noin 8 mm vuodessa ja tämä muuttaa rantaviivaa sekä maisemaa ranta-alueilla vähitellen. Vuoden 1955 peruskartalla (kartta 4) on nähtävissä selvitysalueen pohjoispuolella toimineen Pateniemen sahan varastointialue sekä osin selvitysalueen läpi kulkeva ilmajohtolinja kannatinpylväineen. Selvitysalue on lähes kauttaaltaan rantaniittyä ja sen itäpuolella on sijainnut peltoalueita rakennuksineen. Peruskartalla 1992 (kartta 5) voidaan havaita venevalkaman syvämpi niemeke ja venevalkaman eteläpuolella sijaitseva toinen vesiuoma, johon nykypäivänä laskee vedet hulevesirunkolinjaa pitkin. Kartalla 5 sahan varastoalue ja sitä rajaava aitalinja ovat edelleen havaittavissa. Heti aidan eteläpuolella selvitysalueella on nähtävissä hiekka-alueen merkintä, joka ei vielä tässä

ajankohdassa ole virallinen uimaranta. Aluetta hallitsevat edelleen rantaniityt, joissa on laikkuina lehtipuumetsiä. Polusto selvitysalueella on lisääntynyt. §

Kartta 4. Selvitysalue vuoden 1955 peruskartalla.
(Vanhat kartat-verkkopalvelu)

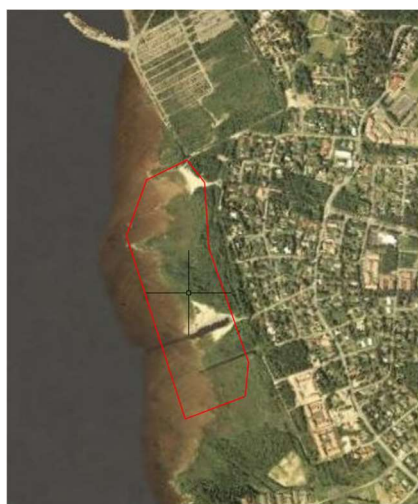

Kartta 5. Selvitysalue vuoden 1991 peruskartalla.
(Vanhat kartat-verkkopalvelu)

Ilmakuvassa 1939 (kartta 6) selvitysalue sijaitsee vielä laajasti vesialueella. Rannassa voidaan havaita muutamia kohoumia, joissa kasvaa puustoa. Pateniemen saha-alueen rakenteita sijaitsee selvitysalueen pohjoispuolella. Alueen lähiympäristö on laajasti viljelykäytössä ja osa pelloista yltää lähelle rantaa (kartta 6). Kaupungistuminen näkyy vuoden 1999 ilmakuvassa (kartta 7) selvitysalueen itäpuolella. Tiestö ja alueen palvelut ovat kehittyneet. Sahan toiminnasta ovat merkkeinä enää purettujen rakenteiden painaumet maastossa selvitysalueen pohjoispuolella. Venevalkaman niemeke on havaittavissa ja uimaranta alueen pohjoisnurkalla. Selvitysalue on metsittynyt ja rantaniityt ovat havaittavissa kuvassa tasaisempina vihreinä alueina.

Kartta 6. Ilmakuva 1939.
(Karttatie Oulu)

Kartta 7. Ilmakuva 1999.
(Karttatie Oulu)

Kartta 8. Ilmakuva 2024.
(Karttatie Oulu)

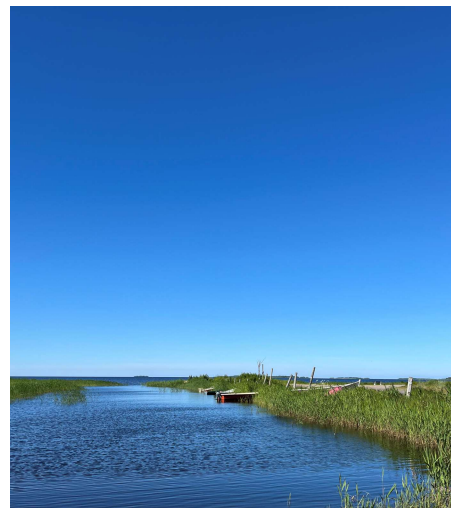
Tultaessa vuoteen 2024 (kartta 8) selvitysalueen ympäristön rakentaminen asuntoalueena on laajentunut alueen pohjoisosassa. Hoidetut merenrantaniityt näkyvät kartalla ruskeina laikkuina. Selvitysalueen itäpuolelta pohjois-eteläsuuntaisesti kulkeva nykyinen polku näkyy kuvassa selkeästi. Polusto on muotoutunut puretun sähkölinjan aukkokohtaan.

2.3 Maisemakuva ja nykyinen käyttö

Selvitysalueen maiseman nykytila on esitetty liitteessä 1. Selvitysalueen pohjoisosaan sijoittuu Pateniemen virallinen uimaranta ja Jukurinrannan venevalkama (kuvat 1 ja 2). Uimarannalla sijaitsee yksi rantalentopalloverkko, puurakenteinen uimakoppi ja pelastusväline. Uimakopin takana oli liikuteltava muovinen jäteastia ja bajamaja alueen käyttöä varten (kuvat 3 ja 4). Uimaranta ja venevalkama ovat alueen virkistyskäyttöä tukevia toiminnallisia alueita ja maastokäynninkin aikaan (1.7.2025) venevalkamassa oli havaittavissa käyttöä.

Kuva 1. Pateniemen uimaranta kuvan keskellä.

Kuva 2. Jukurinrannan venevalkama.

Kuva 3. Uimarannan nykyinen rantalentopalloverkko

Kuva 4. Uimarannalla sijaitseva uimakoppi, jonka taakse sijoittuu bajamaja ja jäteastia.

Uimarannan ja venevalkaman eteläpuoleisille alueille sijoittuu ELY-keskuksen hoitamia merenrantaniittyjä, jotka luokitellaan äärimmäisen uhanalaisiksi (CR) perinnebiotoopeiksi (kuva 5). Merenrantaniittyjä hoidetaan ruovikoitumisen ja pusikoitumisen estämiseksi ja kasvillisuuden lajistollisen monipuolisuuden säilymiseksi. Niittyjä on kunnostettu Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen toteuttaman Helmi-elinympäristöohjelman mukaan vuosina 2021–2025 niittomurskaamalla ja laajentamalla niittyaluetta kunnostusraivauksin ja kantojen jyrsinnoin.

Kuva 5. Selvitysalueen pohjoisosan perinnebiotooppi merenrantaniitty.

Selvitysalueen rantaviiva on hyvin polveileva ja maisemassa vaihtelee avoimet ja puustoiset alueet. Niityt muodostavat alueelle avoimia tiloja ja metsät puoliavoimia ja suljettuja tiloja. Maisemassa tyypillistä on avoimien ja puustoisten alueiden vaihtelu. Rannan ulkonevat niemekkeet ovat selvästi nähtävissä rantoja pitkin kulkiessa (kuva 6). Tämän tyyppinen polveileva maisema jatkuu myös selvitysalueelta etelään mentäessä kohti Karinkannan, Rajahaudan ja Letonniemen rantoja.

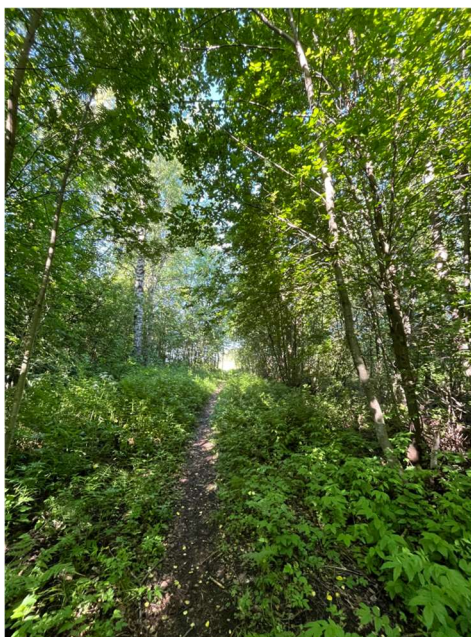

Kuva 6. Rantaviivassa niittyiset, puustoiset ja veden varassa olevat alueet vaihtelevat ja vesiraja muovaa maisemaa vuodenajan mukaan. Kuva Jukurinrannan venevalkamasta etelään, taustalla Pateniemenpuiston maisemaa halkova metsäinen selänne.

Selvitysalueella puusto on pääasiassa erilajista lehtipuuta, havuja on hyvin vähän. Selvitysalueen eteläpuolelta löytyy muutamia yksittäisiä nuorempia kuusia, jotka paikoin avoimessa ja lehtipuuvaltaisessa maisemassa korostuvat. Rannan kosteikoilla puusto on niukkakasvuisempaa ja lahoppuuta on paljon. Tultaessa rannalta selvitysalueen itäreunoille lähemmäs asutusta, puusto muuttuu kookkaammaksi ja muodostaa selvästi erottuvia puuryhmiä maisemassa. Ranta-alueen avointen alueiden ja asutuksen väliin sijoittuu metsäisiä ja puustoisia alueita, jotka muodostavat sekä hyvin tiheitä suljettuja tiloja että puoliavoimempia alueita (kuvat 7 ja 8).

Kuva 7. Venevalkaman ja asutuksen välisellä hoidetulla alueella sijaitseva koivuryhmä selvitysalueella. Oikealla nykyinen käytössä oleva polku, joka sijaitsee selvitysalueen itäpuolella.

Kuva 8. Rungas lehtimetsä muodostaa paikoin suljettuja tiloja, joihin on tästä huolimatta muodostunut selkeä polusto. Kuvan polun päässä avautuu miellyttävä näkymä merenrantaniityn ja puusaarekkeiden läpi kauas merelle (kuva 16).

Selvitysalueella risteilee useita käytössä olevia polkuja, jotka ohjautuvat sekä alueen läpi pituussuunnassa että poikkisuunnassa merenrantaan (kuvat 9 ja 10).

Kuvat 9 ja 10. Selvitysalueen runsas polusto on maastossa helposti havaittavissa ja kertoo alueen virkistyskäytöstä.

Polkujen ja ojien yli sijoitettujen omatekoisten pienten kulkusiltojen perusteella voidaan päätellä, että alue on säännöllisessä virkistyskäytössä (kuvat 10, 11 ja 12).

Kuvat 10, 11 ja 12. Puusta ja eristelevyistä rakennettuja kulkusiltoja kosteikoiden ja pienten ojien yli.

Selvitysalueelle ei ole osoitettu virallista maastoliikuntareitistöä. Poluston voimakas kuluminen kertoo kuitenkin vahvasti siitä, että polkuja käytetään myös maastopyöräilyyn.

Esimerkiksi pyöräilyharrastajien kartta- ja reittipalvelu Jälki-sivustolta (Jälki.fi) löytyy pyöräilyreittiehdotuksia kaupungeittain, joista muutamaan Oulun kohteeseen selvitysalueen läpi kulkeva polku on merkitty.

Selvitysalueen rantaan sijoittuu yksi epävirallinen nuotiopaikka. Käytön jäljet näkyvät maastossa ympäristöön levinneinä roskina ja maapohjan kulumisena. Alueelle tuotu puupenkki kertoo myös sen säännöllisemmästä käytöstä. Kyseinen nuotiopaikka sijaitsee aivan selvitysalueen länsirannalla tiheähkön rantalepikon suojassa, mutta sinne johtaa kuitenkin maastossa selkeästi erottuva polku (kuva 13).

Kuvat 13. Epävirallinen nuotiopaikka

2.4 Maiseman vahvuudet ja heikkoudet

Maiseman vahvuus on näkymäakselit, joista avautuu miellyttävän avaria näkymiä kauas horisonttiin (kuvat 14, 17 ja 18). Paikoin näkymä taivaan ja meren rajapinnassa liukuu horisontissa jopa erottamattomaksi, kunnes sen rikkoo kaukana siintävä puustoinen niemeke, saari tai tuulivoimaloiden tornit. Aavaa ja tasaista merinäkymää pehmentää polveileva rantaviiva, jossa niityt ja puusto luovat maisemaan vaihtelevuutta. Maisemallisesti mielenkiintoisia ovat alueet, joissa avoin niitty kohtaa puustoisin selän (kuva 15). Nämä metsäselänteet luovat avoimen niityn reunoille raamit ja rytmittävät maisemaa sekä luovat vaihtuvuutta avointen ja suljettujen tilojen välillä (kuva 16).

Kuva 14. Uimarannalta avautuva näkymä merelle.

Kuva 15. Selvitysalueen pohjoisosan merenrantaniitty oikealla vaihtuu etelään mentäessä tiiviiksi ja runsaaksi lehtimetsävyöhykkeeksi. Oikealla siintää puustoinen saareke. Etualalla kukkivaa niittyä ja polku niityn läpi metsään.

Kuva 16. Selvitysalueen polkujen päästä avautuu erilaisia näkymiä rantojen yli. Puusaarekkeet jäsentävät maisemaa.

Kuva 17. Venevalkaman murskealueelta avautuu laaja ja avoin näkymä horisonttiin. Lähelle rantaa on sijoitettu yksi betonirunkoinen penkki.

Kuva 18. Näkymät ovat miellyttävät myös tiheämpien ja varjoa luovien lepikoiden läpi. Kuva epäviralliselta nuotiopaikalta.

Maisemaan luo epäviihtyisyyttä venevalkaman laaja jäsentymätön murskekenttä. Murskekenttä on laajuudeltaan muutama tuhat neliötä ja hallitseva lähimaisemassa (kuva 19). Kenttä toimii pienveneiden nosto- ja laskupaikkana. Ilmakuvan perusteella kentällä on kääntöpaikka (kuva 20), joka helpottanee venevalkaman käyttäjiä. Käytävät vaikuttavat kuitenkin laajentuneen tarpeettomasti. Jäsentymättömänä alueen käyttötarkoitus jää epäselväksi ja laaja-alaisena kenttä hieman latistaa ympäröivää maisemaa ja luo epäviihtyisän tunnelman.

Kuva 19. Venevalkaman sora- ja murskekenttä pohjoiseen päin kuvattuna.

Kuva 20. Venevalkaman laaja murskekenttä ilmakuvassa (2024). Myös maastossa nämä kuluneet käytävät erottuvat selvästi. (karttatie Oulu)

Kuva 21. Nuotiopaikan ympärillä puihin kiinnitetyt muovipussit toiminevat jonkinlaisina jätteastioina, mutta tästä huolimatta ympäristöön oli kulkeutunut roskaa.

Epäsiisti nuotiopaikan ympäristö vähentää maiseman viihtyisyyttä (kuva 21). Ympäristössä oli havaittavissa roskaantumisen lisäksi myös laajemmin maapohjan kulumista. Alueelta avautui kuitenkin miellyttävät merinäkyvät varjostavan lepikon lomasta (kuva 18). Selvitysalueella sijaitsi myös maisemaa häiritsevä muutama vanha puulavakasa, yksi puurakenne hylättynä metsänreunaan ranta-alueelle ja laajahko puutarhajätekasa (kuvat 22, 23 ja 24).

Kuvat 22, 23 ja 24. Vasemmalla puulavoja niittyllä, keskellä vanha hylätty puurakenne ja oikealla laajahko puutarhajätekasa niittyalueen reunassa.

Jukurinrannan venevalkaman ympäristö on veneiden säilyttämiseen tarkoitetun uoman reunaosaltaan jäsentymätön ja epäsiisti. Veneiden kiinnittämiseen tarkoitettujen puutolppien ympäristö on reilusti vesakoitunut (kuva 25).

Kuva 25. Soutuveneitä Jukurinrannan venevalkamassa.

Selvitysalueen uimaranta on osin ruovikoitumassa ja rantahiekka paikoin liettymässä (kuva 26). Myös muualla uimarannan hiekka-alueella on havaittavissa kasvillisuuden leviäminen rantahiekalle. Ajan kanssa näillä tekijöillä voi olla vaikutusta alueen viihtyisyyteen ja käyttöön.

Kuva 26. Pateniemen uimaranta.

2.5 Suojelu- ja arvokohteet

Selvitysalueelle ei sijoitu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita tai merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Selvitysalueelle ulottuu vuonna 2025 päivitetty kansainvälinen tärkeä linnustoalue IBA-rajaus. Alueelle sijoittuu perinnebiotoopiksi luokiteltu merenrantaniitty, joka on äärimmäisen uhanalainen (CR) luontotyyppi (PEM1701013 Kuivasniityt, arvoluokka P=paikallinen). Kuivasniityllä ei ole luonnonsuojelulain (LSL 9/2023) 64 §:n mukaista suojellun luontotyyppin LTA-rajausta.

Uimarannan alueelle on osoitettu irtolöytöpaikka, joka kulkee nimellä Pateniemen kaaripuu, joka on aluksen kaaren osa (Pohjoinen rantareitti maisemaselvitys 2024, Museovirasto).

2.6 Kaavoitus ja viherverkostot

Voimassa olevassa asemakaavassa (hyväksytty 1973) selvitysalueelle on osoitettu venevalkama-alue, voimansiirtoalue ja vesialue. Selvitysalueen eteläkärkeen sijoittuu puistoalue ja se sivuaa myös selvitysalueen itäpuolta (kartta 9).

Uuden Oulun yleiskaavassa (kartta 10) selvitysalue on osoitettu kokonaan virkistysalueeksi. Maisemaa tai virkistyskäyttömahdollisuuksia mahdollisesti vaarantavaan toimintaan on saatava MRL 128 §:n mukainen maisematyölupa. Selvitysalueen itäpuolelle sijoittuu pääpyöräilyn reitti ja pientalovaltainen asuntoalue. Pohjoispuolella rantareitti jatkuu virkistysaluetta pitkin tiiviin pientalovaltaisen asuntoalueen vierestä. Eteläpuolelle selvitysaluetta pyöräilyn pääreitti jatkuu laajalla virkistysalueella.

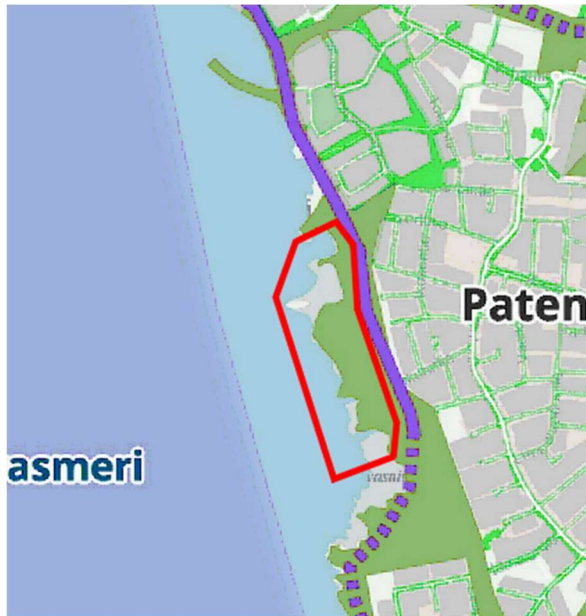
Kartta 9. Asemakaava selvitysalueella. Selvitysalueelle sijoittuu vesialue, venealkama-alue sekä voimansiirtoalue. Eteläosassa siihen rajautuu puistoalue. (Karttatie Oulu).

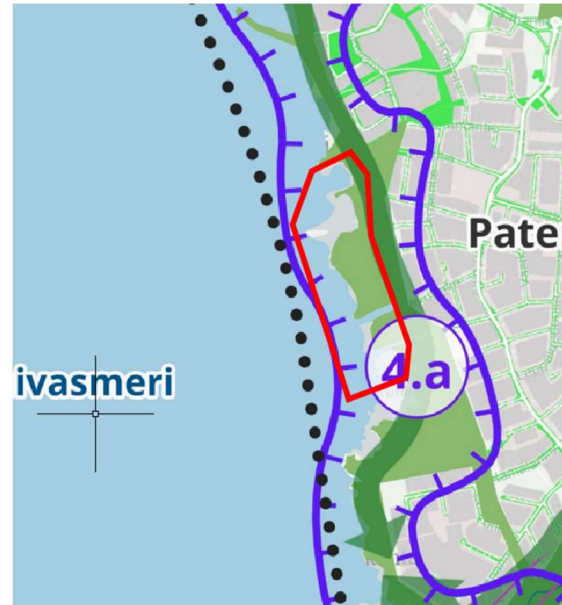
Kartta 10. Uuden Oulun yleiskaava, keskeinen kaupunkialue 2030. Alue on kokonaan virkistysaluetta.

VISU – viherrakenneselvitys ja yleissuunnitelmassa selvitysalue kuuluu osa-alueeseen 4, Kuivasmerenranta-Pateniemi. Kuivasmeren vesialue on matala rannikkoalue Oulun edustalla, jolle on ominaista vaihteleva vedenpinnan korkeus. Siniviherrakenteessa Kuivasmeren rantavyöhyke muodostaa tärkeän viherakselin keskustasta pohjoiseen. Osa- aluetta rytmittävät myös merenrannan ja Ritaharjun väliset poikittaiset uomien varsien viheryhteydet ja yhteystarpeet. Alue on merkittävä lintujen pesimäalue, jonka luontoarvot keskittyvät erityisesti Letonniemen ympäristöön. Kuivasmeren ranta-alueet tarjoavat myös mahdollisuuksia veneilyyn, kalastukseen ja luonnossa liikkumiseen (VISU-raportti 2025).

Selvitysalue on VISU:n viheralue- ja virkistysverkoston nykytilakartalla virkistysaluetta ja rakennettua aluetta (kartta 11). Aivan selvitysalueen itäpuolelta kulkee oleva virkistysyhteys, joka yhtyy eteläpuolella virkistysyhteyden tarpeeseen. Kartalla 12 VISU:n maankäytön suosituksissa selvitysalueen itäpuolelta kulkee pääviherkäytävä, joka etelämpänä Toppilansalmen kohdalla yhtyy sisäkehän viherkehään.

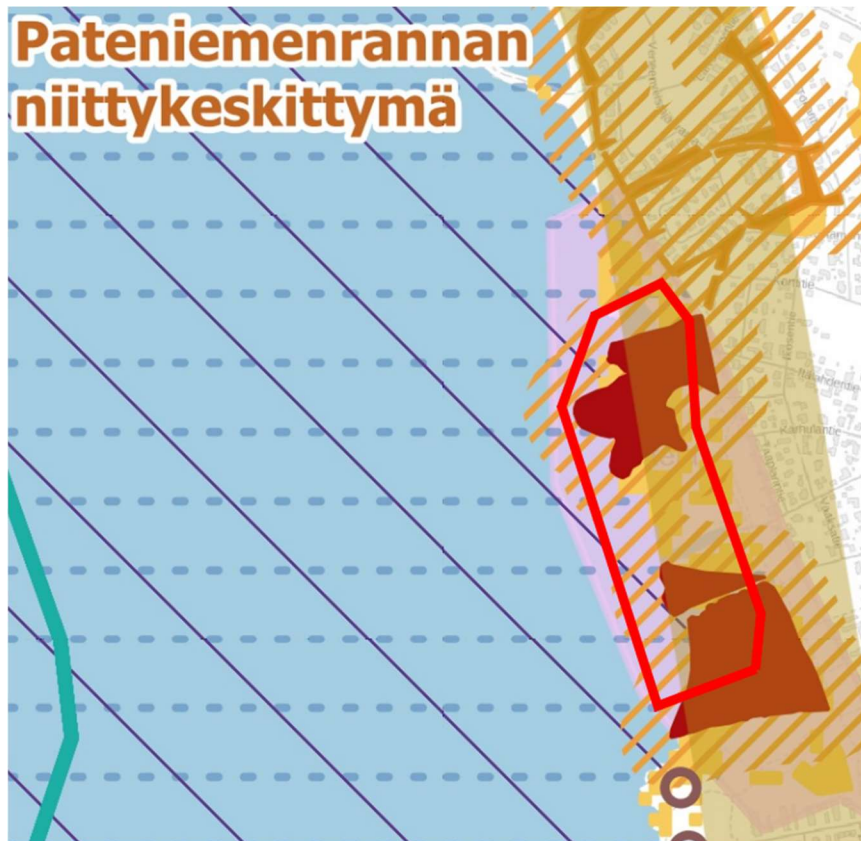
Kartta 11. VISU-viheralue- ja virkistysverkoston nykytila. Selvitysalue rajattu punaisella. Vihreä alue -virkistysalue, violetti yhtenäinen viiva - oleva virkistysyhteys, violetti katkoviiva - virkistysyhteyden tarve, harmaa alue - rakennettu alue.

Kartta 12. VISU- Luonnon ja maiseman suositukset maankäytölle. Selvitysalue rajattu punaisella. Vaaleanvihreä alue - virkistysalue, tumman vihreä viiva-pääviherkäytävä.

VISU:n mukaan selvitysalueen kehittämis- ja turvaamistoimenpiteitä osa-alueella ovat virkistysreitistön jatkuvuus Kuivasmeren rannan suuntaisesti, etenkin niiden kehittäminen epäjatkuvuuskohdistaan mm. Pateniemenrannasta pohjoiseen kohti Kiviniemeä. Tavoitteena on turvata avoin merenrantamaisema, arvokkaita rantavyöhykkeen elinympäristöjä, kuten perinnebiotooppi merenrantaniitty, ja monipuolisia lähivirkistystoimintoja. Kehityskohteina ovat mm. Pateniemenrannan niittyverkosto, kestävät venesatamien palvelut ja niiden liittyminen maisemaan.

VISU:n niittyverkoston nykytila -kartalla selvitysalueelle on osoitettu niittyverkoston arvokohteita sekä niitä ympäröivät tukialueiksi osoitetut niittyalueet. Selvitysalueen niityt ovat osa Pateniemenrannan niittykeskittymää, joka jatkuu selvitysalueelta sen pohjoisosan kautta Pateniemenrannan ja Sahantien väliselle alueelle. Niittykeskittymällä tarkoitetaan verkostoa, jossa vähintään 6 hehtaaria niittyjen ydinalueita sijaitsevat korkeintaan 200 metrin etäisyydellä toisistaan. VISU:n niittyverkoston tavoitetila 2040-kartalla (kartta 13) selvitysalueen lävitse pohjois-eteläsuuntaisesti kulkeva vaaleanruskea viiva on niittyverkoston runko, joka tarkoittaa keskeistä kehitettävää yhteyttä. Aivan selvitysalueen eteläpuolella niittykeskittymä yhtyy säilyvän ja kehitettävän niittyverkoston yhteyteen.

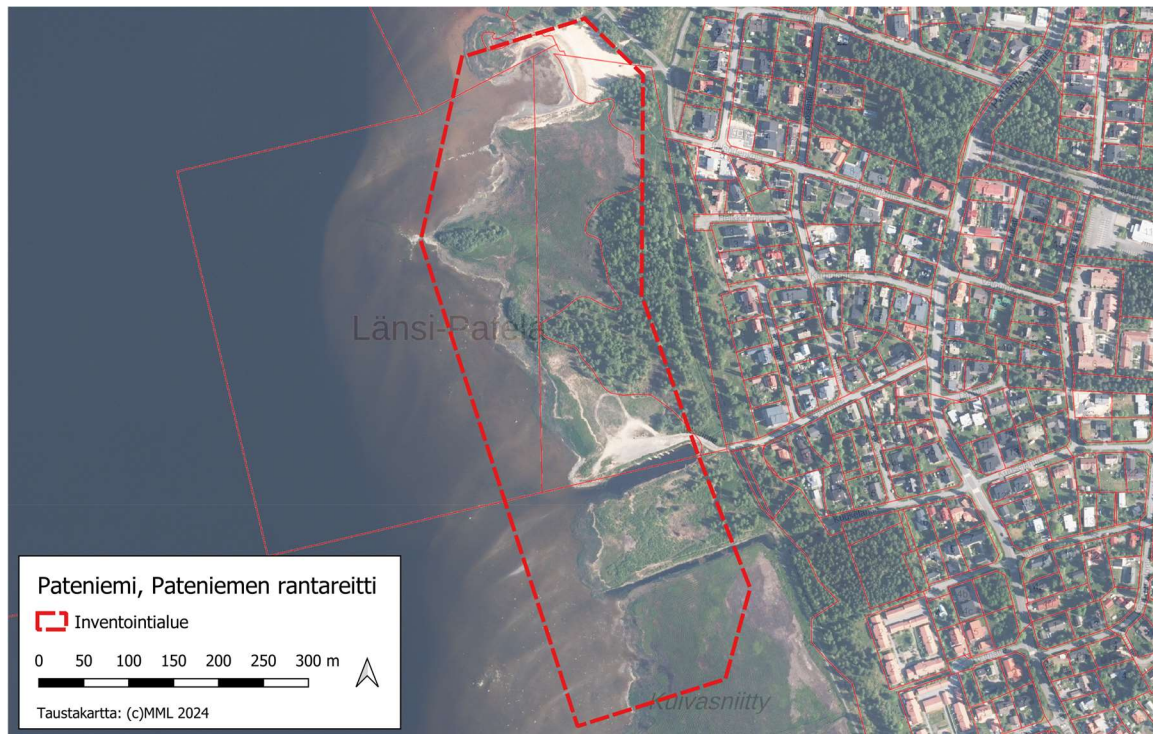

Kartta 13. VISU-niittyverkoston tavoitetila 2040. Selvitysalue rajattu punaisella. Selvitysalueeseen lukeutuu niittyverkoston arvokohteita, niittyverkoston tukialueita, niittykeskittymä ja uhanalaiskeskittymä. Lisäksi siihen rajautuu kansallisesti tärkeä lintualue FINIBA ja maakunnallisesti tärkeä lintualue MAALI sekä vuonna 2025 päivitetty IBA-rajaus.

3 LUONTOSelvITYS

Luontoselvityksen aluerajaus on ohessa taustakartan ja ilmakuvan yhdistelmänä (Kartta 14). Alueelta tutkittiin maastossa kasvillisuus ja luontotyytit. Kasvillisuudesta huomiottiin paitsi silmälläpidettävät ja uhanalaiset lajit, mutta myös muut arvokkaat lajit sekä kansallisiksi vieraslajeiksi luokitellut lajit. Erilliset inventointikäynnit kohdennettiin kääväkkäisiin sekä yksittäisistä kasvilajeista EU:n luontodirektiivin (1992/43/ETY) liitteissä II ja IV(b) mainittuihin lietetattareeseen (*Persicaria foliosa*), perämerenketomarunaan (*Artemisia campestris* ssp. *bottnica*), upossarpioon (*Alisma wahlenbergii*) ja nuokkuesikkoon (*Primula nutans*). Eläinlajeista inventointitoimet kohdistettiin vastaavalla tavalla EU:n luontodirektiivin (1992/43/ETY) liitteen II lajeihin lukeutuvaan meriuposkuoriaiseen (*Macrolea pubipennis*) sekä liitteen IV(a) lajeihin lukeutuviin pohjanlepakkoon (*Eptesicus nilssonii*) ja viitasammakkoon (*Rana arvalis*). Lisäksi alueella toteutettiin lajistollisesti kattavampi pesimälinnustoselvitys, missä erityishuomiota kiinnitettiin kansallisella tasolla uhanalaisiin ja silmälläpidettäviin lajeihin sekä EU:n lintudirektiivin (2009/147/EY) liitteen I lajeihin. Huomionarvoiset lajihavainnot tallennettiin Suomen Lajitietokeskuksen ylläpitämään havaintotietokantaan (Laji.fi) pl. vieraslajiportaaliin (Vieraslajit.fi) tallennettavat vieraslajihavainnot.

Ennen maastoinventointikäyntejä kokosimme Suomen Lajitietokeskuksen havaintotietokannan (<https://laji.fi>) havainnot huomionarvoisista kasvi- ja eläinlajeista inventointialueelta ja sen välittömästä läheisyydestä. Pateniemen rantareitin inventointialueen maastokäynnit toteutettiin **12.05.2025** (pesimälinnusto ja viitasammakko), **01.06.2025** (pesimälinnusto), **13.08.2025** (upossarpio, meriuposkuoriainen, lietetatar), **04.08.2025 ja 08.08.2025** (luontotyytit ja putkilokasvit), **09.10.2025** (kääväkkäät) sekä **11.–12.06.2025, 07.–08.07.2025 ja 08.–09.08.2025** (lepakot). Lepakkoinventointikäynnit toteutettiin vallitsevien ohjeiden mukaisesti kolmella erillisellä käynnillä erinomaisissa sääolosuhteissa (11.–12.06., klo. 23:30–02:10, lämpötila: 12°C, pilvisuus: 4/8, tuulisuus: 2 m/s NW; 07.–08.07., klo. 23:00–02:30, 13°C, 6/8, 3 m/s NE; 08.–09.08., klo. 22:30–01:30, 16°C, 1/8, 1 m/s SE). Pesimälinnustolaskenta toteutettiin kahteen kertaan hyvissä olosuhteissa toistettuna kartoituslaskentana (12.05., klo. 02:12–02:26 ja 10:15–11:10, 4–11°C 0/8–2/8, 2 m/s E–2 m/s SE; 01.06., klo. 06:20–06:58, 10°C, 8/8, 5 m/s NW), joista ensimmäisellä käynnillä inventoitiin myös viitasammakkoa.

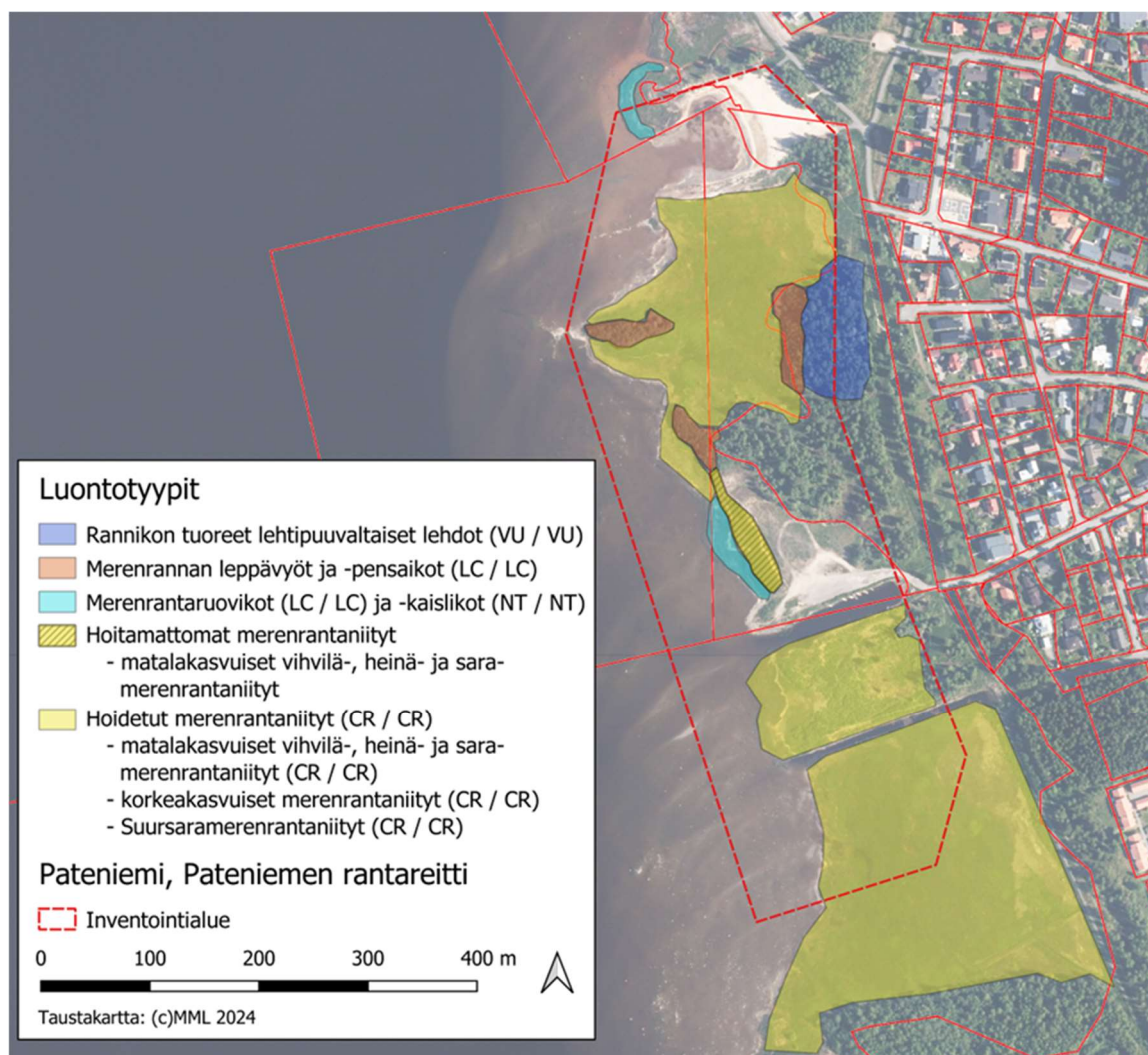
Kartta 14. Luontoselvityksen rajaus. Kiinteistörajat ohuella punaisella viivalla.

3.1 Luontotyytit ja kasvillisuus

Kartoitettu inventointialue on alueen keskiosaan sijoittuvan venevalkaman ja sen parkkipaikan lähiympäristöä lukuun ottamatta luettavissa lähes kauttaaltaan Kontula & Raunio (2018) mukaisiin luontotyypeihin (kartta 15). Kaikki luontotyytit ja erilliset luontotyyppikuviot olivat kuitenkin vähintään jonkinasteisesti ihmisvaikutteisia. Inventoitu alue ei sisällä luonnonsuojelulain (LSL 9/2023) 64-65 § suojeltavia luonnonsuojeluasetuksessa (LSA 1066/2023 4-5§) suojeltavaksi mainittujen luontotyyppien kuvioita eikä metsälain (ML 1093/1996, 10§) tai vesilain (VL 587/2022, 2:11§) turvaamaksi tarkoitettavia luontotyyppikohteita. Sellaisenaan laadukkaalla merenrantaniittyihin sisältyvällä Kuivasniityllä ei ole luonnonsuojelulain (LSL 9/2023) 64 §:n mukaista suojellun luontotyyppin LTA-rajauksia. Huomionarvoisista kasvilajeista alueella tavattiin useita vieraslajiesiintymiä sekä muutamia upossarpio- ja keltakurjenmiekkiesiintymiä. Upossarpio on Suomessa vaarantunut (VU) ja rauhoitettu laji (LSA 2023/1066), joka lukeutuu EU:n luontodirektiivin (1992/43/ETY) liitteiden II ja IV(b) perusteella turvattaviin lajeihin. Keltakurjenmiekan (*Iris pseudacorus*) luonnonvaraiset esiintymät ovat Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa rauhoitettuja (LSA 2023/1066, liite 5). Kääväkkäiden osalta inventointialue osoittautui laji- ja yksilörunsaudeltaan niukaksi vähintään pienialaisesti kääväkkäille laadullisesti kelvollisista elinympäristökuvioista huolimatta. Inventointialueella ei havaittu huomionarvoisia kääväkäs-lajeja.

Rakentamattomat ehjän luontotyyppisukessiosarjan sisältämät rannat ovat käyneet vähiin Oulun edustalla. Ehjän sukessiosarjan puutteesta huolimatta merenrantaniityt ja rantalehdot ovat itsenäisinäkin arvokkaita kohteita, joita esiintyy Oulun edustalla

pienialaisina laikkuina melko harvassa. Inventointialueen rannalla on täten huomattavaa arvoa lähes koko alueen osalta, vaikka erityisiä lajeja tavattiin vain niukasti ja ympäristöt ovat ihmisvaikutteisia. Alueelle kohdistuvien toimien kanssa suositellaan noudatettavaksi tarkkaa harkintaa.

Kartta 15. Inventointialueen luontotyytit.

3.1.1 Luikkapohjat / Pikkuluikka-hapsiluikkamerenrantaniityt

Laajempien rantaniittykuvioiden rantaviivan molemmin puolin esiintyy mosaiikkimaisesti hapsiluikan (*Eleocharis acicularis*) ja vesitähkien (*Callitriche* spp.) vallitsemaa pohjaa. Epäyhtenäisen mosaiikkimaisuuden vuoksi alueita ei kuvioitu erikseen. Hapsiluikan hallitsema matalan veden kasvillisuus luokitellaan rantaniittyjen ulkopuolisilla alueilla luikkapohjiin (I2.09; Kotilainen ym. 2018), jotka on arvioitu säilyviksi sekä valtakunnallisella että alueellisella tarkastelutasolla [LC (koko maa) / LC (Etelä-Suomi)]. Merenrantaniittyjen yhteydessä samantapainen kasvillisuus sisältyy puolestaan pikkuluikka-hapsiluikkamerenrantaniittyihin (P07.01: Lehtomaa ym. 2018), mikä on luontotyyppinä arvioitu äärimmäisen uhanalaiseksi (CR / CR). Inventointialueen eteläpuoliskoaa hallitseva niittykuvio sekä

pohjoisosan uimarantaan rajoittuva vastaava rantaniitty on sisällytetty HELMI-ympäristöohjelmalla rahoitettavan Kuivasniityn aktiivisten ennallistamis- ja hoitotoimien piiriin vuodesta 2021 alkaen. Tämän perusteella inventointialueen hapsiluikkavaltaiset kasviyhteisöt on sisällytettävissä ensisijaisesti nimenomaan merenrantaniittyihin.

3.1.2 Merenrantaruovikot ja merenrantakaislikot

Inventointialueen rantaviivan molemmin puolin esiintyy kauttaaltaan merenrantojen ilmaversoiskasvustoihin (R4; Reinikainen ym. 2018) luettavaa säilyväksi luontotyyppiä arvioitua merenrantaruovikkoa (R4.01; LC / LC) sekä pienialaisina laikkuina silmälläpidettävään luontotyyppiin sisältyviä merenrantakaislikkoja (R4.02; NT / NT) (Kartta 15). Merenrantaruovikot ja merenrantakaislikot ulottuvat paikoin mantereen puoleisille rantaniittykuvioille, mikä heikentää asemaltaan huomionarvoisempien rantaniittykuvioiden laatua.

3.1.3 Merenrantaniityt

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on vuosina 2021–2025 Helmi-elinympäristöohjelman puitteissa tehnyt alueella kunnostusraivauksia, kantojen jyrsintää ja niittomurskausta. Niitot jatkuvat hankkeen puitteissa vuosittain. Ennen ennallistamistoimien aloittamista niittyalueet ovat olleet pahoin umpeenkasvaneita ensisijaisesti pajujen (*Salix* spp.) ja järviruo'on (*Phragmites australis*) runsastumisen seurauksena. Hoitotoimien jäljiltä varsinaisille rantaniityille ominainen kasvillisuus on lähtenyt elpymään. Kesän 2025 inventointikäyntien aikaan osa alueesta oli jo niitetty, osaa niitettiin parhaillaan ja osa oli tulossa niittoon (kuva 27). Viimeisen luontotyyppien uhanalaisarvioinnin yhteydessä kaikki laidunnuksen tai hoidon piirissä olevat merenrantaniityt (P07; Lehtomaa ym. 2018) on luokiteltu äärimmäisen uhanalaisiksi (CR / CR) (kartta 15). Valtaosa Pateniemen rantareitin tässä yhteydessä inventoidusta alueesta on luokiteltavissa matalakasvuisiin vihvilä-, heinä- ja saramerenrantaniittyihin (P07.04). Alueella tavattiin kuitenkin myös suurruohovaltaisempia kohtia, jotka edustavat korkeakasvuisia merenrantaniittyjä (P07.05) sekä määrimissä kohdissa suursaramerenrantaniittyjä (P07.03).

Inventointialueen keskivaiheille osuvan venevalkaman pohjoispuolella rannan ja joutomaan välissä on kaistale hoitamattomaa merenrantaniittyä (kartta 15), joka vastaa kasvillisuudeltaan ruovikoitunutta matalakasvuista vihvilä-, heinä- ja saramerenrantaniittyä (P07.04). Hoidon puuttuessa kuvion lukeminen kyseiseen luontotyyppiin on kyseenalaista.

Kuva 27. Inventointialueen eteläosan koneellisesti hoidettavaa Kuivasniityn merenrantaniittyä.

3.1.4 Merenrannan leppävyöt ja -pensaikot

Inventointialueella on erotettavissa lähinnä niemien kärjissä erillisiä säilyväksi (LC / LC) luokiteltuun merenrannan leppävyöt ja -pensaikot -luontotyyppiin (M6.04; Reinikainen ym. 2018) lukeutuvia edustavia harmaalepän (*Alnus incana*) muodostamia rantalepikoita (kartta 15, kuva 28). Rantalepikoiden aluskasvillisuus vaihtelee lehtomaisemmasta karumman heinäiseen. Kuviot vaihtuvat ilman selviä rajoja mantereen puolelle ominaisiin hoidetumpiin puustoalueisiin sekä rannan lehtoihin.

3.1.5 Rannikon tuoreet lehtipuuvaltaiset lehdot

Inventointialueen rantalehdoissa oli piirteitä vaarantuneiksi luokitelluista (VU / VU) kulttuurivaikutteisista suurruoholehdoista (M1.02.06 Kosteat runsasravinteiset lehdot; Kouki ym. 2018) sekä silmälläpidettäväksi (NT / NT) luokitelluista rannikon kosteista leppälehdoista (R6.07; Reinikainen ym. 2018). Lehtokuviot katsottiin kasvillisuuden ja sijainnin perusteella perustelluimmaksi lukea vaarantuneisiin (VU / VU) rannikon tuoreisiin lehtipuuvaltaisiin lehtoihin (R6.08; Reinikainen ym. 2018) (kartta 15, kuva 29). Luontotyyppille luonteenomaisesti alueen keskiosissa oli paikoin runsaasti ensisijaisesti harmaalepän muodostamaa lahopuustoa. Pateniemen rantareitin inventointialueen rantalehtoja luonnehtiikin niin pökölöiden kuin pysty- ja maalahopuiden runsaus. Kuvioiden luonnontilaisuutta heikentävästi rantalehtoon on levinnyt useita vieraslajien esiintymiä: isotuomipihlajaa, jättipalsamia sekä luonnossa yksinomaan viljelysperäisenä puutarhakarkulaisena esiintyvä suomenröyhytatar (kartta 16). Maapohjaan on myös siirretty läheisen pientaloalueen puutarhajätettä sekä sekalaista kaatopaikkatavaraa, jotka heikentävät lehdon arvoa.

Kuva 28. Inventointialueelle sijoittuvaa nuorta rantalepikkoo.

Kuva 29. Inventointialueelle sijoittuvaa rantalehtoa.

Inventointialueen pohjoisosaan sijoittuva rantalehto on huomionarvoinen kohde kasvilajiston tavanomaisuudesta ja kuvion ihmisvaikutteisuudesta huolimatta. Vastaavia edelleen edustavia rantalehtoja on Oulun edustan rannikkoalueella harvassa ja Pateniemen inventointialueelta seuraaviin rantalehtoesiintymiin on useita kilometrejä. Kuvion eristyneisyys oletettavasti heijastui mm. lehdon kääväkaslajiston yleisenä niukkuutena. Rantaniittyjen hoidon ja ylläpidon yhteydessä olisi toivottavaa, että inventointialueen lehtolaikun edustavuudesta huolehdittaisiin samassa yhteydessä osana elinympäristöjen monimuotoisuuden turvaamista.

3.1.6 Muut ympäristöt

Inventointialueelle sijoittuva venevalkama ja sitä ympäröivä parkkipaikka on hiekkapohjaista joutomaata, jossa yhdistyy sijainnin vuoksi joutomaiden ja rantojen kasvilajisto. Kuvio on tulkittavissa lukeutuvan lähinnä rakennetun ympäristön luontotyyppiin ruderaatit (Jalkanen ym. 2026). Tästä pohjoisen suuntaan sijaitseva, inventointialueen luontotyyppirajausten ulkopuolelle jätetty metsikkö, on puistomaiseksi harvennettua ja korkeaa heinää kasvavaa karuhkoa lehtoa, jossa ylispuuston muodostavat hieskoivu (*Betula pubescens*), harmaaleppä (*Alnus incana*) ja pihlaja (*Sorbus aucuparia*). Rantaviivaa kohti metsikkö muuttuu rannikkometsien sukkessiokliineille tyypilliseen tapaan pienipuustoisemmaksi ja korostetusti leppä- ja pajuvaltaisemmaksi. Kuvion aiemman harvennuksen ja alikasvoksen raivauksen aiheuttama ihmisvaikutus arvioitiin siinä määrin voimakkaaksi, että alueen ei katsottu täyttävän luontotyyppimääritelmien luonnontilaisuusvaadetta, minkä perusteella kuvio jätettiin luontotyyppikuvioinnin ulkopuolelle. Nykyisellään kuvio olisi sisällytettävissä lähinnä rakennetun ympäristön luontotyyppiin puustoiset puistot (Jalkanen ym. 2026). Venevalkaman eteläpuolinen sekä uimarannan läheisyydessä olevat puustoiset alueet ovat lähinnä raivattuja ja hoidettuja puuryhmiä, joissa kasvaa osin lehtomainen aluskasvillisuus. Myös nämä osa-alueet jätettiin em. puustokuvion mukaisesti sijoittamatta luontotyyppiluokkiin. Inventointialueen pohjoispäädyn uimaranta on hiekka- ja lietepohjainen ja sen reunat ovat järviruo'on hallitsemaa kaislikkoa. Uimarannan pohjoispuolella on lohkarista ladottu kasvillisuudeltaan pääosin joutomaalajeista umpeenkasvanut valli. Uimarannalla on havaittavissa pienimuotoisesti alkiodyyrien tapaisia hiekkakasaumia. Varsinaisesta dyynirannasta ei kuitenkaan ole kyse.

3.1.7 Huomionarvoinen putkilokasvilajisto

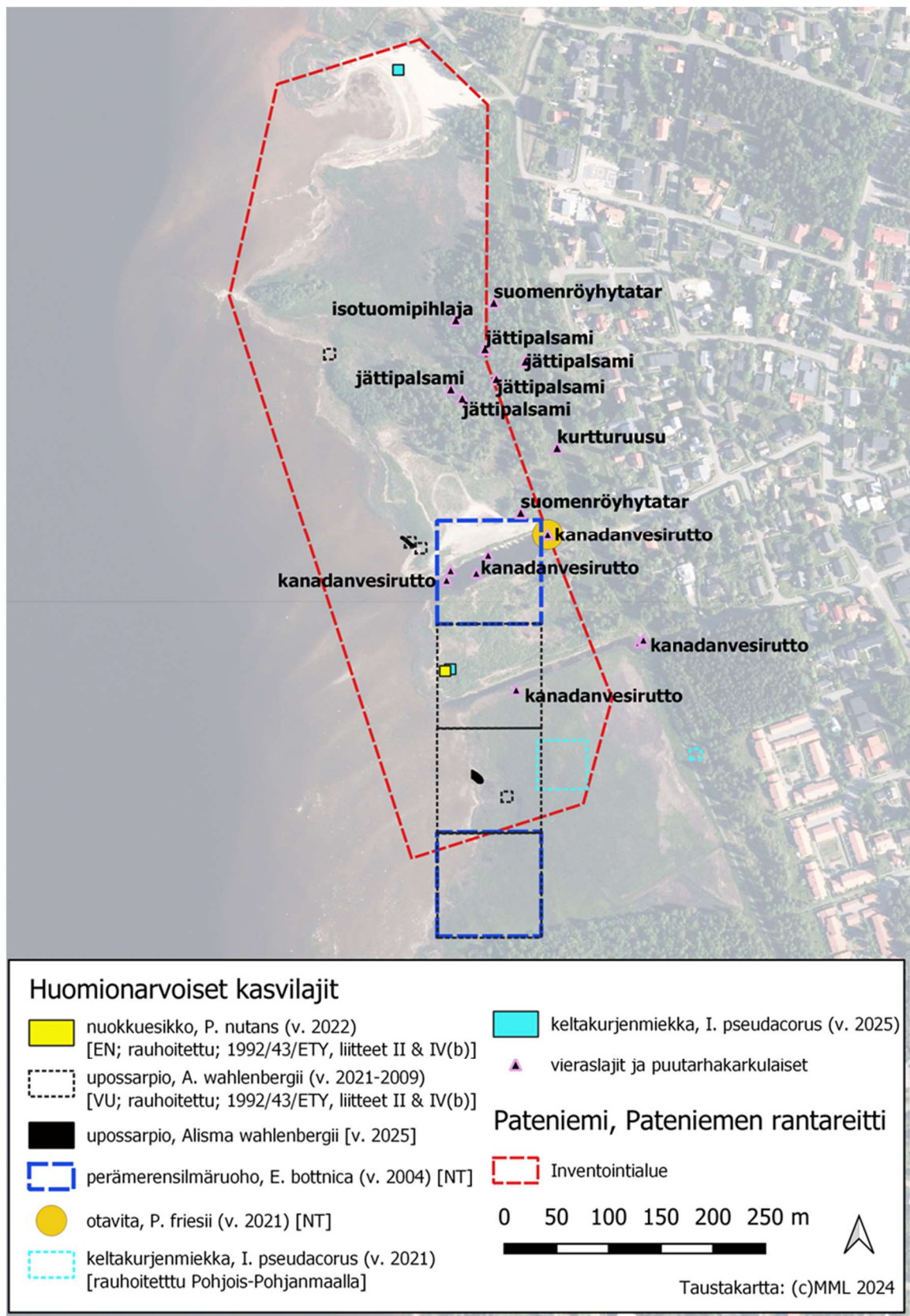
Luontotyyppi- ja kasvillisuusinventointikäynneillä keskityttiin erityisesti alueelta tunnettuun huomionarvoiseen kasvilajistoon sekä Oulun seudulla merkityksellisimpiin rantaniittyjen ja -hietikoiden lajeihin niiden havaintohistoriasta huolimatta. Potentiaalisesti alueella esiintyviksi lajeiksi arvioitiin seuraavat uhanalaiset tai EU:n luontodirektiivin lajit, joita silmällä pitäen alue tarkistettiin huolellisesti ja joiden esiintymisen mahdollisuutta arvioitiin myös paikallisten ympäristöominaisuuksien perusteella:

- **Nuokkuesikko** [*Primula nutans*; EN, rauhoitettu (LSA 2023/1066); 1992/43/ETY, liitteet II & IV(b)]
- **Perämerenketomaruna** [*Artemisia campestris* ssp. *bottnica*; CR, erityisesti suojeltava, rauhoitettu (LSA 2023/1066); 1992/43/ETY, liitteet II & IV(b)]
- **Lietetatar** [*Persicaria foliosa*; EN, rauhoitettu (LSA 2023/1066); 1992/43/ETY, liitteet II & IV(b)]
- **Upossarpio** [*Alisma wahlenbergii*; VU, rauhoitettu (LSA 2023/1066); 1992/43/ETY, liitteet II & IV(b)]

- **Perämerensilmäruoho** [*Euphrasia bottnica*; NT (LSA 2023/1066)]
- **Otavita** [*Potamogeton friesii*; NT (LSA 2023/1066)]
- **Keltakurjenmiekka** [*Iris pseudacorus*; rauhoitettu Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin maakunnissa (LSA 2023/1066)]

Nuokkuesikko

Suomen lajitietokeskuksen ylläpitämässä havaintotietokannassa on tarkasti rajattu ja varmasti tunnistettu nuokkuesikkohavainto inventointialueen keskiosan venevalkaman eteläpuoliselta alueelta vuodelta 2022 (kartta 16). Ilmoitettuun kasvupaikkaan kohdistuu vuoden 2025 havaintojen mukaan voimakkaita säännöllisesti rantaa muokkaavia voimia, minkä lisäksi kasvupaikkaan vaikuttaa myös niittykohteen vuosittaiset niitot. Kasvupaikkaan kohdistuvien voimien ilmentymänä paikalla esiintyy pienialaisesti vaihtelevana mosaiikkina sekä ruoko- että lietepatjaa (kuva 30), mutta myös eroosiovoimien avaamaa pintaa. Kohteen luontaisen umpeenkasvun ja toisaalta eroosiotapahtumien aiheuttamien sattumanvaraisten muutosten seurauksena mahdolliset nuokkuesikkoesiintymät ovat epävakaita. Lajin parhaan havaitsemisen kannalta kartoitus tehtiin turhan myöhään eli kukinta-ajan ulkopuolella. Keskusteluissa esiintymän löytäneen henkilön kanssa kävi ilmi, että hänkään ei ollut käynyt paikalla tarkistamassa esiintymän tilaa vuonna 2025, mutta kuitenkin jonkun kerran positiivisin tuloksin vuoden 2022 jälkeenkin.

Kartta 16. Inventointialue ja alueelta tunnetut huomionarvoiset kasvilajit.

Kuva 30. Inventointialueen nuokkuesikkoympäristöä hallitsevaa ruokopattjaa.

Nuokkuesikon esiintymistä alueella ei voida poissulkea, vaikka lajia ei tässä yhteydessä tavattu. Mahdollisesti nuokkuesikko lukeutuu lajeihin, jotka hyötyvät inventointialueen hoitokohteena olevan Kuivasniityn ennallistamisesta ja runsastuvat.

Upossarpio

Suomen lajitietokeskuksen ylläpitämään havaintotietokantaan on rekisteröity 2000-luvun alusta useita, osin epätarkasti dokumentoituja upossarpioesiintymiä sekä muutaman vuoden takaa yksittäisiä tarkemmin sijoitettuja esiintymiä inventointialueen rantaniityn ulkolaidalta (kartta 16). Ensimmäisellä upossarpioon kohdistuneella inventointikäynnillä (**08.08.2025**) lajin esiintymiä tarkisti kaksi henkilöä, toinen rantaviivan kiertäen, toinen parin vuoden takaiset esiintymät tarkistaen. Toisella käynnillä (**13.08.2025**) rantaviiva ja rantakasvillisuuden ulkopuolinen avovesiraja tarkistettiin koko inventointialuetta koskien. Upossarpio todettiin kahdelta erilliseltä paikalta avovesivyöhykkeen laidalla. Vanhat, vielä 2000-luvun alussa suhteellisen runsaat upossarpioesiintymät inventointialueen eteläosan Kuivasniityllä ovat umpeenkasvaneet eikä nykyisten hoitotoimien seurauksena uudelleen avoimillakaan paikoilla havaittu kohdelajia (kuva 31). Rantaviivan ja sen ulkopuolisen pääosin hiekkapohjaisen litoraalityöhykkeen kasvillisuus on kauttaaltaan toistuvasti tapahtuvien aalto- ja jääeroositapahtumien vaikutuksen alaisena. Upossarpio esiintyy ensisijaisesti sedimentoituneilla tai vähintään sedimentoituvilla hienojakoisilla pohjilla merkittävimpien pohjaeroositapahtumien ulkopuolella. Joka tapauksessa lajin esiintymien laajuus, runsaus ja sijainti vaihtelevat epäsäännöllisesti sattumanvaraisten aalto- ja jääeroositapahtumien mukaan. Kokonaisuutena arvioiden inventointialueen pohjoisosan litoraalityöhykkeen avovesiosa ei pohjan epävakauden seurauksena edusta upossarpion elinympäristövaatimusten näkökulmasta lajille laadullisesti erinomaista elinympäristöä.

Kuva 31 Inventointialueen säännöllisesti niitettävän Kuivasniityn pintavesivaikutteista avoimemmilta osiltaan mahdollisesti myös upossarpion kasvupaikaksi soveltuvaa saraikkoo.

Inventointialueen merenpohjan epävakauden ja siitä seuraavan upossarpion vähintään osin satunnaisluonteisen populaatiodynamiikan vuoksi upossarpioon kohdistuva suojelutarpeen huomiointi edellyttää litoraalityöhykkeen rajaamista kokonaisuudessaan ihmistoiminnasta aiheutuvien kohdelajille haitallisten vaikutusten ulkopuolelle. Jos inventointialueen rantaviivaan kohdistuu suunnittelun edetessä muutospainetta, upossarpion esiintyminen on inventoitava uudelleen nykyistä täsmällisemmän arvion tuottamiseksi paitsi lajin sen hetkistä esiintymistä, mutta erityisesti myös koko selvitysalueen paikallispopulaation näkökulmasta merkityksellisimmistä osakasvustoista. Muutostöiden suunnittelussa tulee huomioida mahdollisten vaikutusalueiden rajautuminen huomionarvoisten upossarpiokasvustojen ulkopuolelle.

Perämerensilmäruoho

Perämeren ranta-alueiden niittyjen alkuperäislajistoon vakiintuneena lukeutuva perämerensilmäruoho on taantunut kasvupaikkojen umpeenkasvun myötä. Perämerensilmäruoho tunnetaan inventointialueen keskiosan venevalkaman ja eteläosan Kuivasniityn alueelta 2000-luvun alkuvuosilta (kartta 16). Perämerensilmäruohon esiintymistä alueella ei voida poissulkea, vaikka lajia ei tässä yhteydessä tavattukaan. Todennäköisesti se lukeutuu lajeihin, jotka hyötyvät hoitokohteina olevien rantaniittyjen ennallistamisesta ja ylläpidosta, ja tulevat runsastumaan.

Otavita

Perämeren litoraalityöhykkeen hiekkapohjien ja maannousemarantojen lampien alkuperäislajistoon vakiintuneena lukeutuva otavita on taantunut vesirakentamisen ja ihmislähtöisten kemiallisten haittavaikutusten myötä. Otavidasta tunnetaan tuoreita

havaintoja inventointialueen keskiosan venevalkaman pohjukasta 2020-luvulta, missä laji epäilemättä edelleen esiintyy (kartta 16).

Keltakurjenmiekka

Keltakurjenmiekasta tunnetaan inventointialueen eteläosan Kuivasniityn alueelta kaksi aikaisemmin raportoitua esiintymää (kartta 16), jotka eivät olleet tarkistettavissa vuoden 2025 maastokäyntien yhteydessä niityllä toteutetun niiton vuoksi. Oulun seudulla tai yleisemmin Perämeren alueella esiintyy keltakurjenmiekkan suhteen vastaavilla märillä kasvupaikoilla tavattavaa siperiankurjenmiekkaa (*Iris sibirica*), sekä tavanomaisesti kuivemmillä paikoilla esiintyvää tarhakurjenmiekkaa (*Iris germanica* -ryhmä). Korkeudeltaan, kasvutavaltaan, tavanomaisilta kasvupaikoiltaan sekä lehtien leveydeltään eroavat lajit eivät ole lehtien ja kukkavanan katkomisen jälkeen varmuudella erotettavissa toisistaan. Keltakurjenmiekasta tavattiin maastokäyntien aikaan hoitotoimien ulkopuolella olleilla alueilla kaksi uutta erillistä esiintymää, joista eteläisempi sijoittuu aikaisemmalle nuokkuesikon kasvupaikalle venevalkaman suun eteläpuolelle ja pohjoisempi inventointialueen pohjoiskärjen uimarannalle (kartta 16, kuva 30).

Havaitsematta jääneet ensisijaiset kohdelajit

Perämerenketomaruna

Perämerenketomaruna kasvaa luontaisesti avoimilla, niukkaravinteisilla sora- ja hiekkarannoilla sekä rantaniityillä, mutta suurin osa nykyesiintymistä on ihmistoiminnan luomilla paikoilla – hiekkakuopissa ja rautateiden ja maanteiden hiekkaisilla penkoilla. Inventointialueen hiekkapohjaiset osat erityisesti venesataman ja uimarannan ympäristössä vaikuttavat laadullisesti kelvollisilta perämerenketomarunalle, minkä perusteella laji sisällytettiin yksityiskohtaisemmin kartoitettavien lajien joukkoon. Perämerenketomarunasta ei ole aiempia rekisteröityjä havaintoja inventointialueelta eikä lajia havaittu tässäkään yhteydessä, minkä perusteella voidaan luotettavasti todeta, ettei perämerenketomaruna lukeudu inventointialueen kasvilajistoon.

Lietetatar

Inventointialueen vesiraja kierrettiin kahteen kertaan lietetattaren varalta. Vesirajan pohja on paikoin lietetattaren kasvualustaksi soveltuvan kaltaista lietettyä vaihtelevasti hiekansekaista silttipohjaa, vaikka alue ei lähtökohtaisesti muilta piirteiltään vastaa lajin ensisijaisia esiintymispaikkoja (jokisuistojen avoimet tulvarannat). Lietetattaresta ei ole aiempia rekisteröityjä havaintoja inventointialueelta eikä lajia havaittu tässäkään yhteydessä, minkä perusteella lietetattaren puuttumista voidaan pitää luotettavana. Lietetattaren näköislajina tunnettua ja elinympäristövaatimuksiltaan väljempää katkeratatarta (*Persicaria hydropiper*) tavattiin inventointialueella runsaasti.

3.1.8 Kääväkkäät

Yleisesti ottaen rantojen lepikot ja pajukot sekä rantalehdot ylläpitävät rannikolla tai yleisemmin vesistöjen äärellä viihtyvää kääpälajistoa, ja jään ruhjomilla lepillä voi kasvaa muutamia harvinaisiakin lajeja. Inventointialueella oli paikoin runsaasti, mutta toisaalta vain pienialaisesti sopivia elinympäristöjä kääväkkäille. Alueen kääväkslajisto osoittautui sekä laji- että yksilömäärällisesti niukaksi ja vain heikosti rantalehtoja luonnehtivaksi. Tilanne on monin paikoin tyypillinen: raivattua alikasvosta ja risua on maapohjassa runsaasti, mutta lahottajia niukasti. Inventointialueella vanhaa, hyvin hajottajille soveltuvaa lehtipuulahoa oikeanlaisessa mikrohabitaatissa oli oikeastaan vain hyvin paikallisesti pohjoisosan rantalehdossa (kartta 15). Alueen pohjoislaidan uimarannalla, aluetta hallitsevilla rantaniityillä tai keskiosan venevalkaman puuryhmien alueilla ei esiinny tarkoituksenmukaisin määrin kääväkkäille välttämättömiä lahopuita.

Inventointialueen luontotyyppikartoituksen jäljiltä kuvioimattomalla, voimakkaimmin ihmisvaikutteisella (harvennetulla) alueella puusto oli pääosin hyväkuntoista ja kääväkkäitä tavattiin niukasti.

a)

b)

c)

d)

Kuva 32. Pateniemen inventointialueen tavanomaiseen ja kansallisella tasolla elinvoimaiseen kääväkslajistoon lukeutuvat mm. (a) alueella runsaana esiintyvä taulakääpä, (b) ruskovuotikka, (c) kennokääpä ja (d) arinakääpä.

Havaitussa lajistossa oli muun muassa pakurikäppää (*Inonotus obliquus*; LC), taulakäppää (*Fomes fomentarius*; LC; kuva 32a), sysikäppää (*Phellius nigricans*; LC), pörrökäppää (*Cerrena unicolor*; LC) ja kantokäppää (*Fomitopsis pinicola*; LC), jotka lukeutuvat hyvin tavallisiin lahoppuuttomienkin talousmetsien lajeihin. Toisaalta maapohjassa oli runsaasti raivattua alikasvosta, joka sekin oli mahdollisesti kosteudesta tai korkeasta heinikosta johtuvien mikrohabitaattitekijöiden seurauksena melko tyhjää kääväkkäistä. Maarisuilla ja -oksilla kasvoi muun muassa leppänahakkaa (*Stereum subtomentosum*; LC), ruskovuotikkaa (*Hydnoporia tabacina*; LC; kuva 32b), leppäpoimukkaa (*Plicatura nivea*; LC), kermaraspikkaa (*Basidioradulum radula*; LC) ja kennokäppää (*Datronia mollis*; LC; kuva 32c).

Uhanalaisesta lajistosta vaarantunut (VU) pikkukennokäppä (*Datronia stereoides*) kasvaa raivatuilla risuilla. Pikkukennokäppä esiintyy luontaisesti tunturikoivikoissa, purojen varsilla sekä jokisuistojen tulvavaikutteisissa lehdoissa, mutta on löytänyt raivatuilta risuilta toissijaista elinympäristöä (Halonen ym. 2002). Lajin ekologiaa säätelevät tekijät tunnetaan edelleen jossain määrin huonosti. Aikaisemman maastokokemuksen perusteella inventointialueen elinympäristökuviot eivät täysin vastaa paikkoja, joista lajia on aiemmin Oulun alueelta löytynyt (vanhemmat rantalehdot). Kokonaisuutena arvioiden pikkukennokäävän esiintyminen alueen selvimmin ihmisvaikutteisilla puustokuvioilla on epätodennäköistä.

Inventointialueen osalta rantojen lepikot (kartta 15) osoittautuivat kääväkälajistoltaan köyhiksi. Alueen nuorissa lepikoissa esiintyi lähinnä nahakoita, vuotikoita, leppäpoimukkaa (LC) ja pajupunakkaa (*Cytidia salicina*; LC) sekä erilaisia hyytelösieniä ja vinokkaita. Koska lepikot ovat yleisiä, harvinaisten lajien esiintymistä säätelevät todennäköisesti muut, esimerkiksi ilmastolliset tekijät.

Pateniemen rantareitin inventointialueen osin ihmisvaikutteisella rantalehtokuviolla (kartta 15) oli kääväkälajistoa muuta aluetta runsaammin. Lehtokuviolla tavattiin edellä mainittujen nahakoiden, vuotikoiden ja muiden tavanomaisten kääpien lisäksi muun muassa kuhmukäppää (*Phellinus punctatus*; LC), talvikäppää (*Lentinus brumalis*; LC), haavanarinakäppää (*Phellinus populicola*; LC; Kuva 32d) sekä elinvoimaisia (LC) haprakäppiä (*Postia* spp.).

3.1.9 Vieraslajit ja puutarhakarkulaiset

Inventointialueen pohjoisosassa tavattiin jättipalsamia, joka on luettu haitallisiin vieraslajeihin koko EU:n alueella (EU 2016/1141; 2017/1263; 2019/1262; 2022/1203; 2025/1422) (kartta 16, tietolaatikko 1). Jättipalsamia tavattiin useita pienehköjä kasvustoja rantalehdon selvemmin ihmisvaikutteisilla osa-alueilla. Jättipalsamin kasvustot suositellaan hävitettäväksi.

Edellä esitetyn mukaisesti jättipalsamin ohella inventointialueen mantereenpuoleisella laidalla kasvaa myös kurturuusua (*Rosa rugosa*) ja meren suunnasta kaivetuissa venevalkamissa kanadanvesiruttoa (*Elodea canadensis*), jotka kuuluvat kansallisesti

haitallisiksi luokiteltuihin vieraslajeihin (VN 704/2019, VN 912/2023) (kartta 16, tietolaatikko 1). Varsinaiselle inventointialueelle Jukurintieltä pohjoisen suuntaan johtavan polun varrelta kirjattu isohko kurturuusupensas suositellaan hävitettäväksi. Kanadanvesiruttoa ei tavattu vuoden 2025 kartoituskäynneillä, mutta vähintään seuranta on lajin tunnetuilla kasvupaikoilla suositeltavaa.

Haitallisten vieraslajien rinnalla inventointialueella tavattiin vieraslajiksi luokiteltua isotuomipihlajaa (*Amelanchier spicata*) (kartta 16, tietolaatikko 1). Isotuomipihlaja leviää ympäristöön helposti lintujen avustuksella ja saavuttaa sijaa rehevissä elinympäristöissä erityisesti lehdoissa. Luontaisen leviämisen mukaisesti isotuomipihlajan vesoja tavattiin karkurina inventointialueen lehtokuvioilla. Tavanomaisten vieraslajien kasvattaminen, myynti ja hallussapito on edelleen sallittua. Kaikkien vieraslajien päästäminen ympäristöön on kuitenkin kiellettyä ja myös näihin lajeihin tulee suhtautua varauksella ja niiden luontoon päässeet esiintymät suositellaan hävitettäväksi.

Inventointialueella tavattiin puutarhakarkulaisena suomenröyhytatarta (*Koenigia* × *fennica*), joka tunnetaan viljelyperäisenä risteymälaajina. Suomenröyhytatarta tavattiin kaksi pienehköä kasvustoa inventointialueen pohjoisosan lehtokuvioilla sekä venevalkaman parkkialueen pohjoislaidan erilliselle puustokuvioille siirretyn puutarhajätekasan yhteydessä (kartta 16).

Tietolaatikko 1. Pateniemen rantareitin inventointialueella tavatut vieraslajit

Kansallisen vieraslajistrategian mukaisten kansallisesti (*)haitallisten vieraslajien kasvatusta, hallussapito, päästäminen ympäristöön, maahantuonti, välitys ja myynti on kielletty. Haitallisten vieraslajien esiintymät tulisi hävittää.

(*)Kurtturuusu (*Rosa rugosa*)

Kurtturuusu leviää sekä kasvullisesti että lintujen levittämänä siemenestä ja se muodostaa erityisesti merten rannikkoalueilla suuren uhan alkuperäisluonnolle.

(*)Kanadanvesirutto (*Elodea canadensis*)

Kanadanvesirutto on kotoisin Pohjois-Amerikasta. 1800-luvun lopulla lajia istutettiin Kaisaniemen kasvitieteelliseen puutarhaan, josta se alkoi nopeasti levitä Etelä-Suomessa. Laji lisääntyy Euroopassa suvuttomasti. Kasvullinen levittäytyminen on hyvin tehokasta, sillä versot katkeavat helposti ja laji lisääntyy hyvin pienistäkin palasista. Verson palaset leviävät uusille alueille aallokon, virtausten ja lintujen kuljettamana sekä ihmisen aiheuttamana veneiden, pyydysten ja muiden kalastusvälineiden mukana. Vesirutto aiheuttaa ravinto- ja elintilakilpailua. Massaesiintyminä se rajoittaa alkuperäislajien kasvua tai syrjäyttää ne. Vesirutto muuttaa vesistöjen ravinnekiertoa ja vaikuttaa myös veden laatuun. Sen aiheuttamat pH-vaihtelut voivat vaikuttaa mm. rapuihin, kaloihin ja eläinplanktoniin. Hapen väheneminen vedestä voi myös aiheuttaa talvisin happikatoja. Lisäksi veden pH:n lasku voi vapauttaa fosforia pohjasta saaden aikaan rehevöitymistä. Vesiruton aiheuttama umpeenkasvu haittaa kaikkea vesien käyttöä, kuten veneilyä, kalastamista ja uimista. Tehokasta hävittämiskeinoa vesirutolle ei tunneta. Tärkeintä olisi estää vesiruton leviäminen alueille, joilla kasvia ei vielä esiinny. Esimerkiksi pyydysten, veneiden ja välineiden puhtauteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Torjuntamenetelmistä raivausnuotto on suositeltavin. Siinä vesiruton versoja ei yleensä tarvitse leikata, eikä kasvinpalasia irtoa ja leviä vesistöön niin paljon kuin muita torjuntamenetelmiä sovellettaessa.

(*)Jättipalsami (*Impatiens glandulifera*)

Jättipalsami on Aasiasta kotoisin oleva yksivuotinen ruoho. Erityisesti rehevillä ja kosteilla kasvupaikoilla, Jättipalsami on erittäin kilpailukykyinen ja valloittaa kasvualaa alkuperäiseltä kasvistolta (ml. suojellisesti huomionarvoiset kasvilajit), minkä seurauksena lajilla on taipumus kasvupaikoillaan heikentää kasvilajiston monimuotoisuutta ja vähentää mm. selkärangattomien eläinten määrää. Jättipalsami lisääntyy ja leviää siemenestä. Lajin torjunta tulee aloittaa ennen kukintaa ja siementen kypsyä. Sekä toistaa vähintään neljän peräkkäisen kasvukauden aikana. Jos siemenet ovat kypsyneet, raivaustoimet saattavat jopa edistää siementen leviämistä lähiympäristöön.

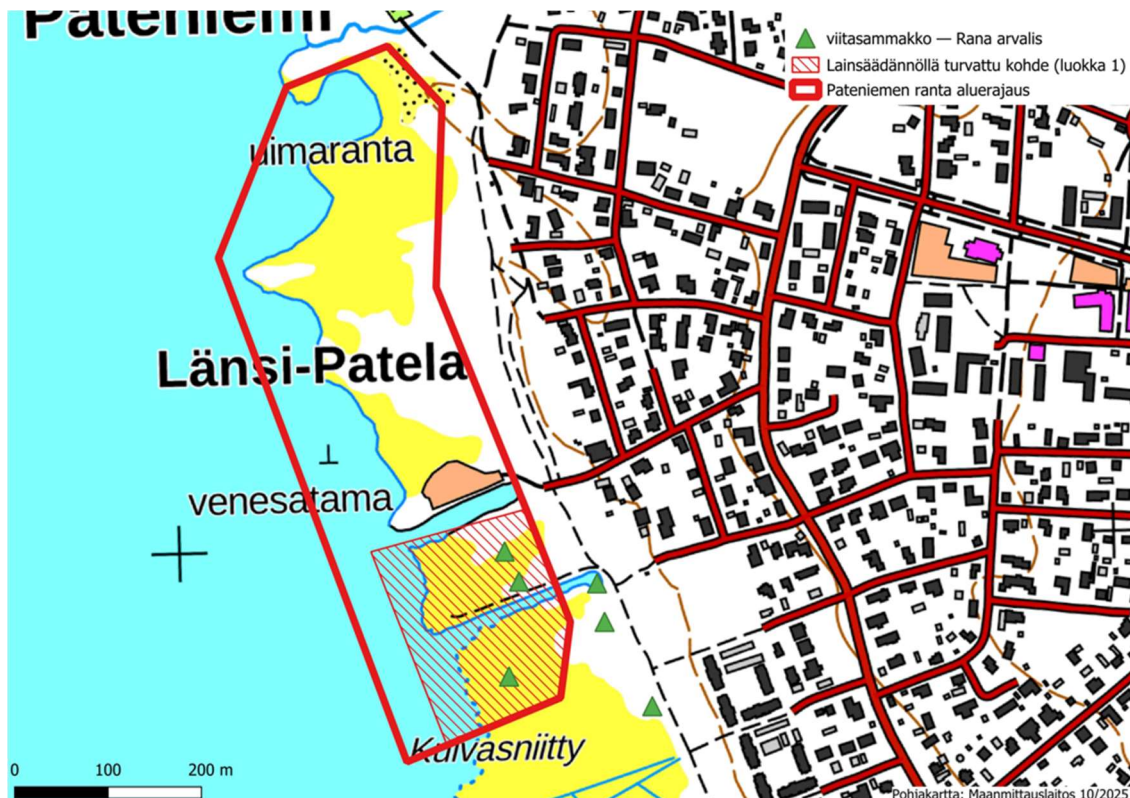
Isotuomipihlaja (*Amelanchier spicata*)

Isotuomipihlaja leviää herkästi sekä kasvullisesti että siemenestä lintujen levittämänä ja voi muodostaa kasvustoja luontoon.

3.2.1 Viitasammakko

Viitasammakoille soveltuvia elinympäristöjä etsittiin ja lajin soidinta kuunneltiin yhtenä aamuna toukokuussa (12.5.). Viitasammakko on tunnistettavissa tyypillisestä ”pulputtavasta” soidinäänestä (Gustafsson & Gustafsson 2023). Lajin parin viikon mittainen kutuaika ajoittuu Oulun seudulla kevään edistymisen mukaan huhtikuun lopun ja toukokuun loppupuoliskon väliselle ajanjaksolle. Laji lisääntyy ja talvehtii erilaisilla lammilla, järvissä, vetisillä soilla, ojissa ja muissa makean veden allikoissa ja toisaalta myös hyvin vähäsuolaisessa murtovedessä. Lajin tiedetään talvehtivan myös maalla karikkeessa, maahan kaivautuneena ja maankoloissa (Voituron ym. 2009, Ruuth 2017, Nieminen & Ahola 2017).

Viileästä säästä huolimatta viitasammakot pulputtivat Kuivasniityllä aktiivisesti (kartta 17). Myös uimarannan eteläpuolella olisi viitasammakoille sopivaa elinympäristöä, mutta viitasammakoita ei tällä osa-alueella havaittu. Suomen Lajitietokeskuksesta löytyi useita viitasammakoiden soidinhavaintoja Kuivasniityltä vuosilta 2024 ja 2025. Havaintojen perusteella Kuivasniitty on viitasammakoiden vakituinen lisääntymisalue. On huomattava, että viitasammakoiden lisääntymisalue jatkuu myös inventointialueen etelä- ja itäpuolille kartan 17 havaintojen mukaisesti, mutta tässä raportissa tehty kohteen aluerajaus ja maankäytön suositukset koskevat vain rajattua inventointialuetta.

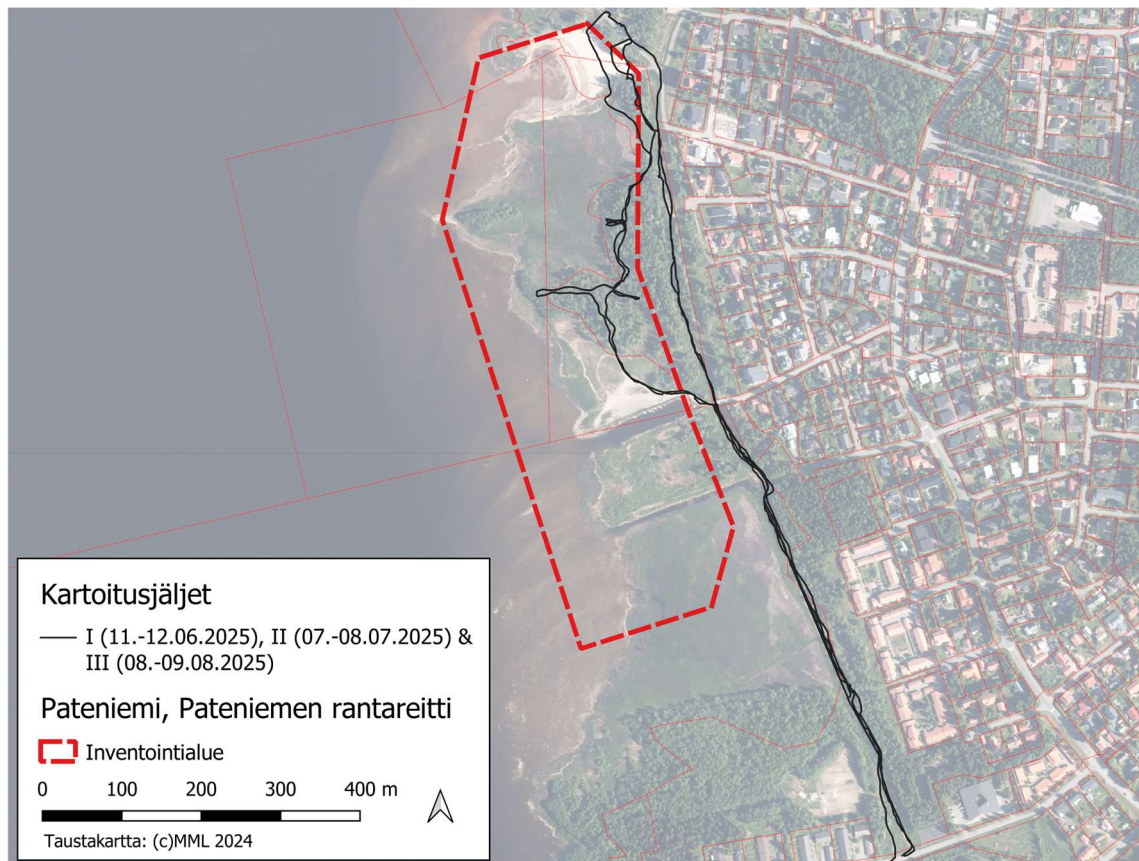
Kartta 17. Viitasammakoiden havaintopaikat. Viitasammakkohavaintoja on poimittu tämän selvityksen maastohavaintojen lisäksi Suomen Lajitietokeskuksesta.

3.2.2 Lepakot

Lepakkoinventointi toteutettiin soveltuvalla ultraäänidetektorilla (Echo Meter Touch 2 PRO for Android) Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen (SLTY, 2023) selvitysohjeiston mukaisesti kolmella yöaikaisella inventointikäynnillä (**11.–12.06.2025**, klo. 23:30–02:10; **07.–08.07.2025**, klo. 23:00–02:30; **08.–09.08.2025**, klo. 22:30–01:00) (kartta 18).

Inventoidun alueen metsäkuviot ja niiden laidat sekä idänpuoleinen pientalovaltainen lähiympäristö vastaavat kotimaisten lepakkolajien, erityisesti Oulun alueella tavanomaisen pohjanlepakon, elinympäristövaatimuksia. Kotimaisista lepakkolajeista pohjanlepakko on laajimmalle levinnyt, yksilömäärältään runsain, ja ensisijaisesti metsäisissä elinympäristöissä esiintyvä laji. Lepakkojen pesä-, päivälepo- ja talvilepopaikat keskittyvät ihmisvaikutteisissa ympäristöissä etenkin vanhaan rakennuskantaan rajoittuville paikoille.

Kartoituskäynneillä erityistä huomiota kiinnitettiin rakennusten lähipiiriin sekä yleisemmin lepakoille soveltuviin mahdollisia lepopaikkoja ja ruokailualueita tarjoaviin alueisiin varsinaista kohdealuetta ympäröivillä ympäristökuvioilla. Lepakkojen ruokailujakson aikana lajistoa ja yksilöiden käyttämiä elinympäristökuvioita kartoitettiin laajemmin ruokailualueiden ja kulkureittien havaitsemiseksi. Kartoitusreitit talletettiin GPS-laitteelle (pl. aiempia kartoituskäyntejä vastaava elokuun kartoituskiertä, minkä maastojälki tuhoutui epähuomiossa) (kartta 18).

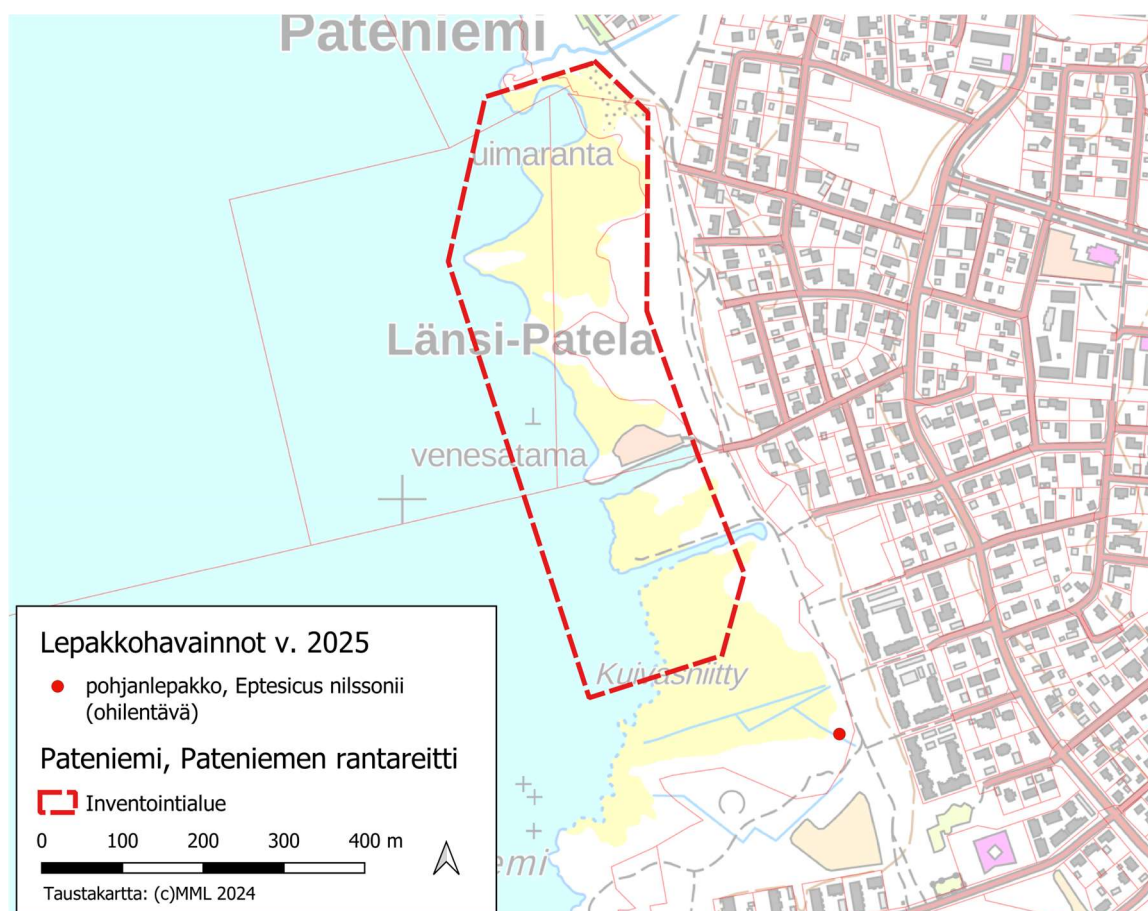
Kartta 18. Pateniemen rantareitin inventointialueen rajausta ja lepakkojen kesäaikaiset kartoitusreitit.

Lepakoille tärkeiden alueiden määrittämisessä ja rajaamisessa sovellettiin SLTY:n laatimaa luokittelua: Luokka I: lisääntymis- ja levähdyspaikka (heikentäminen luonnonsuojelulaissa kielletty); Luokka II: tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti (EUROBATS-sopimuksen mukaisesti maankäytössä huomioitava lepakkoalue); Luokka III: muu lepakoiden käyttämä alue (maankäytössä mahdollisuuksien mukaan huomioitava lepakkoalue) (SLTY 2023).

Kansallisen luonnonsuojeluasetuksen (LSA 1066/2023) tai EU:n luontodirektiivin (1992/43/ETY) perusteella huomionarvoisia lepakkolajeja koskevia aikaisempia havaintoja ei tunneta inventointialueelta tai sen lähiympäristöstä vuosilta 1988–2024.

Ensisijaisella inventointialueella ei vuoden 2025 lepakkokartoituskäynneillä havaittu lepakkojen käyttämiä lisääntymis- tai levähdyspaikkoja (Luokka I) eikä lepakoille olennaisia ruokailualueita tai siirtymäreittejä (Luokka II). Inventointialueen kaakkoispuolella, mutta sen ulkopuolella, rekisteröitiin yksi ohilentävä pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*) (kartta

19). Pohjanlepakko lukeutuu luonnonsuojelulain (LSL 2023/9) nojalla rauhoitettuihin lajeihin, minkä ohella laji sisältyy EU:n luontodirektiivin (1992/43/ETY) liitteen IV(a) lajeihin.

Kartta 19. Pateniemen rantareitin ensisijaisen inventointialueen ja sen lähiympäristön lepakkohavainnot vuonna 2025.

3.2.3 Meriuposkuoriainen

Meriuposkuoriaisen [*Macrolea pubipennis*; NT, rauhoitettu (LSA 2023/1066), 1992/43/ETY, liite II] ja lajin elinympäristöiksi soveltuvien vitakasvustojen [erit. ahvenvita (*Potamogeton perfoliatus*) ja hapsivita (*Stuckenia pectinata*)] esiintyminen inventointialueen järviruokovyöhykkeen ulkolaidalla inventoitiin vesikiikarin avulla yhdellä elokuun maastokäynnillä (**13.08.**). Meriuposkuoriaisesta ei ole aiempia rekisteröityjä havaintoja inventointialueelta eikä lajia tai sen lisääntymisympäristöiksi soveltuvia litoraalityöhykkeen pysyväisluonteisia ja yhtenäisiä vitakasvustoja havaittu tässä yhteydessä. Litoraalityöhykkeen säännölliset aalto- ja jääeroosiotapahtumat rajoittavat pysyvien vitakasvustojen kehittymistä. Välittömät aaltoeroosiovaikutukset näkyivät myös hajanaisesti tai korkeintaan pieninä kasvustoina havaittujen ahvenvitojen selvänä rispaantumisenä (kuluminen), mutta toisaalta myös suojaisemmissa rantakasvillisuuden poukamissa kasvaneiden versojen korostuneena sedimentoitumisena (tomuttuminen).

Molemmat muutokset näyttäytyvät meriuposkuoriaisen elinympäristövaatimusten näkökulmasta haitallisina. Havaintojen perusteella voidaan todeta, ettei meriuposkuoriainen todennäköisesti lukeudu inventointialueen pysyvään eläinlajistoon.

3.3 Muut luontodirektiivilajit

Inventointialueelta tunnetaan EU:n luontodirektiivin liitteissä II tai IV(b) luetelluista kasvilajeista (ks. 3.1.7):

- **Nuokkuesikko** [*Primula nutans*; EN, rauhoitettu (LSA 2023/1066); 1992/43/ETY, liitteet II & IV(b)]

- **Upossarpio** [*Alisma wahlenbergii*; VU, rauhoitettu (LSA 2023/1066); 1992/43/ETY, liitteet II & IV(b)]

Inventointialueelta tunnetaan viitasammakon ja pohjanlepakon ohella EU:n luontodirektiivin liitteissä II tai IV(a) luetelluista eläinlajeista:

- **Saukko** [*Lutra lutra*; 1992/43/ETY, liitteet II & IV(a)]

Suomen lajitietokeskuksen ylläpitämän havaintotietokannan mukaan saukko on havaittu inventointialueen keskiosaan sijoittuvan venevalkaman suulla vuosina 2023 ja 2024. Kohdennetun saukkoselvityksen toteuttaminen on suositeltavaa.

3.4 Pesimälinnusto

Linnustoselvityksen menetelmänä sovellettiin pesivän maalinnuston kartoituslaskentaa (Koskimies & Väisänen 1988). Selvitysalueella tehtiin kahden käyntikerran kartoituslaskenta (**12.5.2025** ja **1.6.2025**). Kartoitus tehtiin tavanomaista tarkemmin siten, että mikään peitteisen maaston kohta ei jäänyt 20 metriä kauemmas kuljetusta reitistä. Avoimille rantaniityille kiikaroitiin rantapenkoilta, jotta vältettiin häiritsemästä rantalintujen pesintöjä. Molemmissa laskennoissa laskettiin ja merkittiin muistiin kaikki havaitut linnut ja muut selkärangaiset eläimet. Laulava lintu tulkittiin alueella pesiväksi, mikäli se pääsääntöisesti lauloi selvitysalueen sisäpuolella. Tulosten raportoinnissa ei ole huomioitu yli lentäneitä eikä alueen ulkopuolella olleita lintuja. Täydentäväksi aineistoksi haettiin Suomen Lajitietokeskuksesta kaikki lajihavainnot selvitysalueelta vuodesta 2015 lähtien (Laji.fi, 29.10.2025).

Tulostaulukossa pesimälinnuista käytettävä yksikkö on lintupari (taulukko 1). Pari voi tarkoittaa myös havaintoa yksittäisestä koirasta tai naaraasta, sillä laskennassa harvoin havaitaan parin molempia yksilöitä samanaikaisesti. Lajien uhanalaisuustarkastelussa käytettiin uusinta uhanalaisuusluokitusta (Hyvärinen ym. 2019).

Kartoituslaskennoissa havaittiin 28 lintulajia ja 45 lintuparia pesimäaikaan sopivassa pesintäympäristössä (taulukko 1). Lajimäärään sisältyy EU:n lintudirektiivin (2009/147/EY)

liitteen I lajeihin lukeutuva laulujoutsenpari, joka ei laskentavuonna pesinyt, mutta oli kuitenkin selvästi omalla reviirillään. Joutsenet aloittavat pesinnän usein vasta noin viiden vuoden ikäisinä. Rannalla havaittiin EU:n lintudirektiivin liitteen I huomioimista lajeista myös kalatiira ja naurulokkeja, joita ei laskettu kokonaisparimäärään, sillä selvitysalueella ei ole niille hyvin sopivia pesimäpaikkoja. Monien muidenkin lajien kohdalla jäi epäselväksi, pesivätkö ne juuri selvitysalueella vai sen ulkopuolella. Joka tapauksessa kaikki pesimälinnustoon kuuluviksi tulkitut lintuparit ainakin oleskelevat pesimäaikana vakituisesti selvitysalueella. Suomen Lajitietokeskuksesta ei löytynyt maastohavaintoja täydentäviä tietoja linnuston osalta.

Taulukko 1. Pateniemen rantareitin pesimälinnustokartoituksessa havaitut lintulajit ja parimäärät. NT = silmälläpidettävä, VU = vaarantunut, EN = erittäin uhanalainen; NAT = EU:n lintudirektiivi (2009/147/EY), liitteen I lajit ja niitä vastaavat muuttolinnut

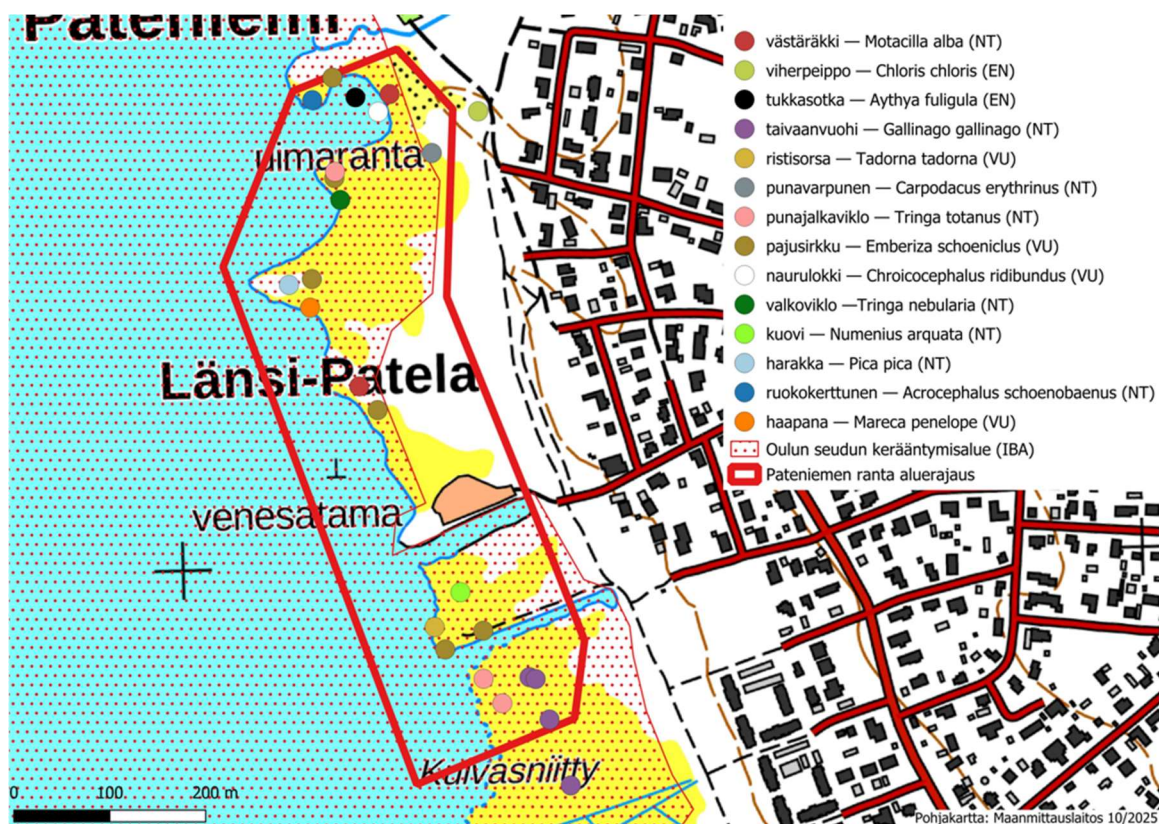
Laji (uhanalaisuus)	Pari- määrä	Laji (uhanalaisuus)	Pari- määrä	Laji (uhanalaisuus)	Pari- määrä
Tukkasotka (EN, NAT)	2	Västäräkki (NT)	1	Tavi	5
Ristisorsa (VU, NAT)	1	Kuovi (NT)	2	Sinisorsa	2
Punajalkaviklo (NT, NAT)	1	Harakka (NT)	1	Telkkä	1
Laulujoutsen (NAT)	1	Meriharakka	1	Metsäviklo	1
Haapana (VU)	1	Punakylkirastas	1	Talitiainen	1
Pajusirkku (VU)	5	Räkättirastas	3	Varis	1
Punavarpunen (NT)	1	Keltasirkku	2	Peippo	3
Ruokokerttunen (NT)	1	Sepelkyyhky	1	Tikli	1
Valkoviklo (NT)	1	Lehtokerttu	1		
Taivaanvuohi (NT)	2	Töyhtöhyppä	1		

Inventointialueelta kertyneet huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat on esitetty kartalla 20. Rannan lehtimetsässä runsaimmat pesimälajit ovat räkättirastas ja peippo, joita molempia havaittiin kolme paria. Silmälläpidettävistä lajeista metsässä pesivät harakka ja punavarpunen. Erittäin uhanalainen viherpeippo pesii myös rantametsässä, mutta hieman inventointialueen ulkopuolella.

Vaarantunut pajusirkku ja silmälläpidettävä ruokokerttunen ovat rantapensaikon pesimälajeja. Rannassa tehtyjen kasvillisuuden raivausten jälkeen näille lajeille sopivaa pesimäympäristöä on enää varsin vähän jäljellä.

Suurin osa havaituista vähintään silmälläpidettävistä lajeista on rantavyöhykkeen kahlaajia. Kuivasniityllä pesii punajalkaviklo ja kaksi paria kuoveja ja kaksi paria taivaanvuohia. Ensimmäisessä laskennassa selvitysalueen pohjoisosassa uimarannan lähellä havaittu punajalkaviklo saattoi olla muuttomatkalla levähtävä yksilö. Ensimmäisessä laskennassa havaittiin muitakin muutolla levähtäviä kahlaajia kuten liroja, joita ei laskettu pesimälinnustoon kuuluviksi. Kuivasniityn kolmas taivaanvuohipari vaikutti pesivän

selvitysalueen eteläpuolella. Valkoviklo ja varpuslintuihin kuuluva västäräkki havaittiin lähellä uimarantaa inventointialueen pohjoisosassa, missä on niille sopivaa pesimäympäristöä.

Kartta 20. Uhanalaisten ja silmälläpidettävien sekä EU:n lintudirektiivin perusteella huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat ja luontokohteiden ja IBA-alueen rajaukset. NT = silmälläpidettävä, VU = vaarantunut, EN = erittäin uhanalainen; NAT = EU:n lintudirektiivi (2009/147/EY), liite I ja niitä vastaavat muuttolinnut

Uhanalaisista sorsalinnuista haapanapari ja kaksi paria tukkasotkia havaittiin uimarannan lähistöllä, missä ne luultavasti pesivät. Ristisorsapari oli rannassa lähellä Kuivasniittyä. Ristisorsan pesäpaikka saattaa sijaita hyvinkin kaukana rannasta esimerkiksi jonkin rakennuksen alla, josta emot kuljettavat poikaset rantaveteen pian niiden kuoriuduttua.

BirdLife International on päivittänyt kansainvälisesti tärkeiden lintualueiden (IBA) verkostoa vuonna 2025 (BirdLife Suomi 2025). Uusin Oulun seudun kerääntymisalueen IBA-rajaukset kattaa laajasti inventoidun alueen (Kartta 18). IBA-alueen rajauksen perusteena on käytetty pesimälinnuston lisäksi havaintoja muuttolinnuista, minkä vuoksi myös levähtävien vesilintujen käyttämä Pateniemen venesatama sisältyy siihen. Pesimälinnustoon lukeutuivat EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeista laulujoutsen ja lintudirektiivissä muuttolintuina huomioidut ristisorsa, tukkasotka ja punajalkaviklo.

Käytetyllä kahden käyntikerran kartoituslaskennalla ei löydetä kaikkia pesiviä ja pesintää yrittäneitä lintupareja, ja toisaalta joitakin lyhytaikaisesti vierailleita lintuyksilöitä saatetaan tulkita pesiviksi. Pesimälinnuston tarkan määrän selvittämiseksi tarvittaisiin 3–8

laskentakertaa pesimäkauden aikana. Pateniemen rantareitin inventointialue vaihettuu ympäristöönsä usealta suunnalta epäselvärajaisesti. Monien kartoituksessa havaittujen lintujen pesimäpaikkojen tarkkoja sijainteja ei saatu selville. Etenkin rantametsässä ja Kuivasniityllä pesivien lintujen parimäärissä on tältä osin epätarkkuutta. Näistä epätarkkuuksista huolimatta tehtyjen havaintojen perusteella pystytään rajaamaan tärkeät luontokohteet ja laatimaan linnustoon perustuvat maankäytön suositukset.

4 MAANKÄYTÖN SUOSITUKSET

4.1 Perusteet

Inventointialueen luontoarvojen merkittävyyden tarkastelu toteutettiin Mäkelän ja Salon (2023) esittämien linjausten mukaisesti. Luontoarvoluokittelussa vähempimerkityksellisestä ns. tavanomaisesta luonnosta erotettavat neljä arvoluokkaa ovat (taulukko 2):

- Arvoluokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- Arvoluokka 2: Erityisen tärkeät kohteet
- Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Kuhunkin arvoluokkaan kuuluvat kohteet esitetään toisiaan täydentävissä kategorioissa:

- Aina huomioitavat kohteet
- Yksityiskohtaisen tason suunnittelussa (osa)yleis- ja asemakaavoissa huomioitavat kohteet

4.2 Johtopäätökset

Maankäytön suositukset on esitetty kartalla liitteessä 2.

Näkemys, miten inventointialueen luontoarvoluokkiin 1–4 sijoittuvien kohteiden luontoarvot tulisi huomioida kaavoituksen käytännön toteutuksessa, tuotettiin Mäkelän ja Salon (2023) esittämien toimenpidelinjausten mukaisesti.

Luontoselvityksen perusteella inventointialue sisältyy laajasti kaavoituksessa poikkeuksetta huomiota edellyttäviin luontoarvoluokkiin 1–3. Inventointialueen voimakkaimmin ihmistoiminnan muuttamat Pateniemen pienvenesataman ja uimarannan välittömässä läheisyydessä sijaitsevat osa-alueet ovat alueen ainoat ns. tavanomaiseen luontoon lukeutuvat osat. Nämäkin ihmistoiminnan muuttamat osa-alueet sisältyvät lähes kokonaisuudessaan tässä työssä tarkastelun ulkopuolelle rajatun muuttolinnuston näkökulmasta tärkeään Oulun seudun kerääntymisalueeseen (IBA-alue).

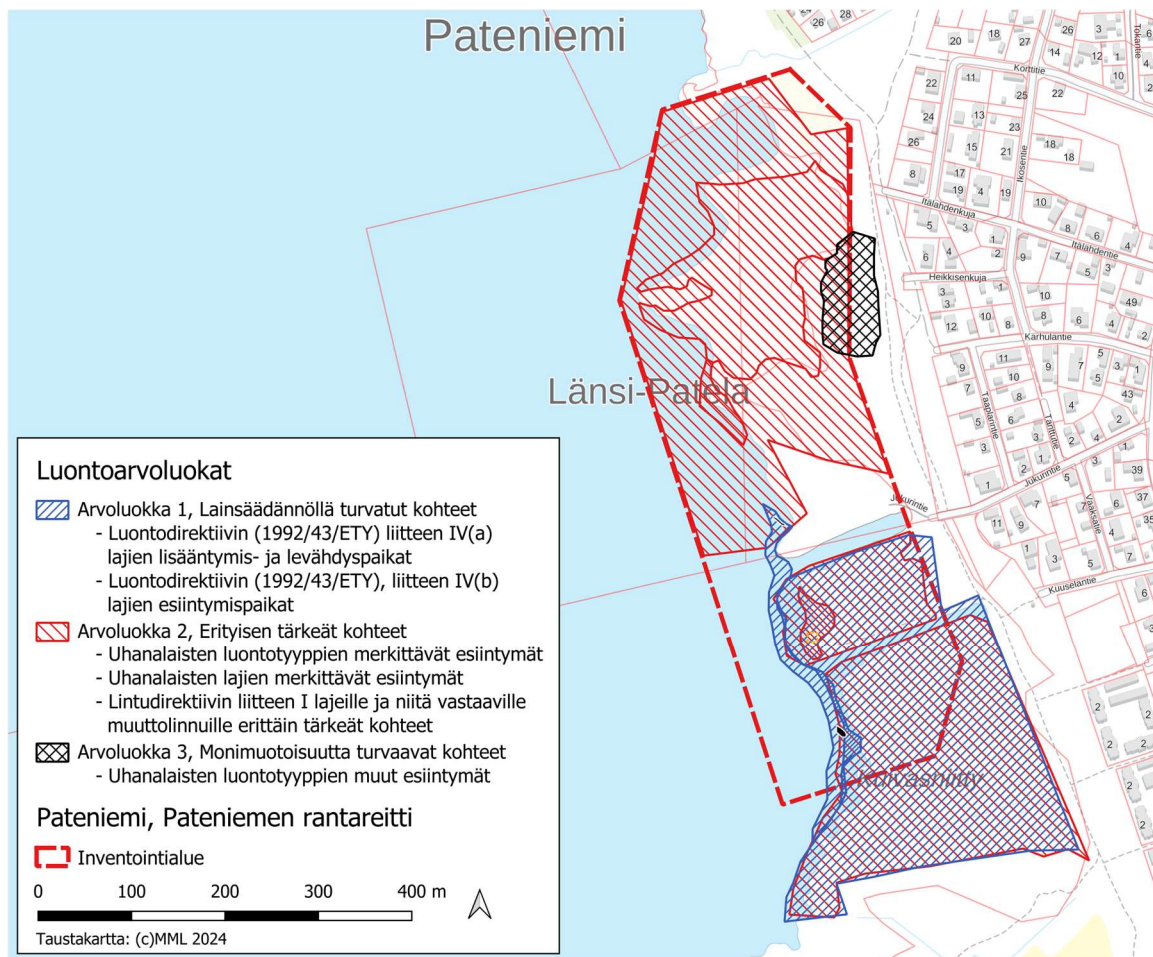
Taulukko 2. Inventointialueen huomionarvoisten havaintojen perusteella tavanomaisesta luonnosta poikkeaville kohteille sovelletut arvoluokat (1–4) ja arviointikriteerit (ks. Mäkelä & Salo 2023).

Arvoluokka / Kohteet	1 Lainsäädännöllä turvatut kohteet	2 Erityisen tärkeit kohteet	3 Monimuotoisuutta turvaavat kohteet	4 Monimuotoisuutta tukevat kohteet
Aina huomioitavat kohteet	- Suojelualueet ja suojeluun varatut alueet - Natura 2000 -alueet - LSL:n suojeltujen luontotyyppien rajatut esiintymät ja tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät - Vesilailla suojellut luontotyytit - Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat - Luontodirektiivin liitteen IV(b) lajien esiintymispaikat - LSL:n erityisesti suojeltavien lajien, luontodirektiivin liitteen II lajien sekä lintudirektiivin liitteen I ja niitä vastaavien muuttolintujen rajatut esiintymät	- Ekologiselle verkostolle tärkeit kohteet - Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet¹ - Luontotyyppi- ja lajiesiintymien kokonaisuudet² - Uhanalaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät - Uhanalaisten lajien merkittävät esiintymät - Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien merkittävät esiintymät - Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille erittäin tärkeit kohteet	- Ekologisen verkoston kannalta tärkeit kohteet - Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muut kokonaisuudet²	Ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet
Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat kohteet	- Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien tärkeit kulkuyhteydet ja siirtymäreitit - LSL 95 §:n luonnonmuistomerkit	- LSL:n suojeltujen luontotyyppien rajaamattomat esiintymät - Luontodirektiivin liitteiden II lajien rajaamattomat merkittävät esiintymät - Lepakoille tärkeit saalistusalueet⁴	- Paikallisesti arvokkaat kohteet¹ - Uhanalaisten luontotyyppien muut esiintymät - Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien muut esiintymät - Uhanalaisten lajien muut esiintymät - Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja vast. muuttolinnuille tärkeit kohteet³ - Luontodirektiivin liitteen II lajien muut esiintymät	- Silmälläpidettävien luontotyyppien ja lajien esiintymät⁵ - Alueellisesti uhanalaisten luontotyyppien ja lajien esiintymät⁵ - Kohteet, joilla yksittäisiä pienipiirteisiä luontoarvoja - Lajistoltaan hienot uuselinympäristöt - Muut monimuotoisuutta tukevat kohteet

¹ennalta tunnetut, aiemmin tehdyissä selvityksissä rajatut kohteet; ²erityisesti huomioitavien ja silmälläpidettävien luontotyyppien ja/tai lajien muodostamat kokonaisuudet; ³pesimä-, levähdys-, ruokailu-, talvehtimis- ja sulkimisaalueet sekä metson ja teeren soidinpaikat; ⁴EUROBATS-sopimus; ⁵tapauskohtainen asiantuntijatulkinta arvoluokasta

Inventointialueen eteläosan hoidetun rantaniityn vesialtaissa esiintyy elinvoimainen viitasammakkopopulaatio. Viitasammakko lukeutuu EU:n luontodirektiivin (1992/43/ETY) liitteen IV(a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikat sisältyvät luonnonsuojelulailla (LSL 5.1.2023/9 78 §) turvattuihin luontoarvoluokan 1 (Lk 1) kohteisiin (kartta 21). Viitasammakon esiintymisaluekuviolla tai sen vaikutuspiirissä ei saa toteuttaa vesistöön vaikuttavia toimenpiteitä kuten vesialueen täyttämistä, ruoppaamista tai rakentamista,

joilla saattaisi olla viitasammakoiden elinympäristöä heikentäviä vaikutuksia. Viitasammakon ohella luontoarvoluokan 1 kohteisiin sisältyy inventointialueelle Kuivasniityn rantaviivaan sijoittuvat EU:n luontodirektiivin (1992/43/ETY) liitteen IV(b) lajeihin lukeutuvan ja tiukkaa suojelua edellyttävän valtakunnallisesti rauhoitetun upossarpion esiintymät. Inventointialueen avovesialueen rajapinta on säännöllisen aalto- ja jääeroosiovaikutuksen seurauksena epävaka, minkä johdosta myös upossarpio- kasvustojen runsaus, laajuus ja tarkka sijainti vaihtelevat. Luonnonsuojelulain varovaisuusperiaatteen (LSL 5.1.2023/9 7 §) mukaisesti upossarpioesiintymä rajattiin aikaisemmat avovesirajan esiintymät huomioivaksi yhtenäisenä turvattavaksi kokonaisuudeksi (kartta 21). Kuivasniitty on myös rantalinnustolle tärkeä pesimäalue. Ilman vuosittaista hoitoa niityllä alkaisi umpeenkasvu, jonka myötä monille lajeille tärkeä avoin ranta-alue pienenisi tai jopa häviäisi kokonaan. Kuivasniityllä suositellaan jatkamaan rantaniityn hoitotoimia lintujen pesimäajan ulkopuolella (01.08.–).

Kartta 21. Inventointialueen luontoarvoluokkiin 1–4 sijoittuvat kohteet ja niiden ensisijaiset perusteet.

Edellä käsitelty upossarpio lukeutuu myös EU:n luontodirektiivin (1992/43/ETY) liitteen II lajeihin, minkä perusteella sen esiintymät lukeutuvat alueella esiintyvän ja asemaltaan vastaavan nuokkuesikon esiintymän mukaisesti vähintään erityisen tärkeisiin luontoarvoluokan 2 (Lk 2) kohteisiin (kartta 20). Pesimälinnuston osalta inventointialueen pohjoisosassa esiintyy runsaasti uhanalaisia ja silmälläpidettäviä rantalintulajeja, joista

laulujoutsen lukeutuu EU:n lintudirektiivin (2009/147/EY) liitteen I perusteella huomionarvoisiin lajeihin. Huomionarvoisen pesimälinnustoyhteisön perusteella inventointialueen pohjoisosa sijoittuu luontoarvoiltaan erityisen tärkeisiin luontoarvoluokan 2 kohteisiin (kartta 21). Kyseinen osa-alue sijoittuu luontoarvoluokkaan 2 myös pelkästään aluetta hallitsevan vuodesta 2021 alkaen aktiivisen hoidon piirissä olleen luontotyyppinä äärimmäisen uhanalaisen merenrantaniityn perusteella (kartta 21). Sellaisenaan laadukkaalla merenrantaniittyihin sisältyvällä Kuivasniityllä ei ole luonnonsuojelulain (LSL 9/2023) 64 §:n mukaista suojellun luontotyyppin LTA-rajausta. Vastaavaa pelkästään luontotyyppiperusteisesti arvotettua luontoarvoluokaltaan luokkaan 2 sijoittuvaa merenrantaniittyä esiintyy laajasti viitasammakon lisääntymis- ja levähdysalueen perusteella inventointialueen eteläosan Kuivasniityn luontoarvoluokkaan 1 sijoitetulla alueella.

Nykyisen kaltaisina turvattavaksi esitettävät luontoarvoluokkien 1 ja 2 kohteet kattavat lähes koko sen osan inventointialueesta, joka kuuluu kansainvälisesti merkittävään IBA-alueeseen. Luontoarvoluokan 2 kohteet on määritelty ensisijaisesti muilla perusteilla, mutta merkitys muuttolinnuston kannalta korostaa niiden asemaa erityisen tärkeinä kohteina. Inventointialueen pohjoispuoliskon huomionarvoiset lintulajit edustavat pääosin erilaisten rantapensaikoiden ja rehevän lehtimetsän lintuja.

Lajeille sopiva elinympäristö on heikentynyt inventointialueen metsä- ja rantapensaikkokuvioiden harvennusten ja raivausten myötä. Monipuolisen linnuston ylläpitäminen vaatii monipuolisia elinympäristöjä, joissa erilaiset lintulajit voivat menestyksekkäästi lisääntyä. Jukurinrannan venevalkaman ja inventointialueen pohjoisrajan uimarannan väliset puustokuviot sekä niiden väliset pienialaisemmat kosteikot suositellaan jätettäväksi kehittymään luonnontilaisena pensoittuvana ja osin ruovikkoisena rantana vastapainona inventointialueen etelä- ja pohjoispään laajemmille avoimille rantaniittykuvioille. Lehtimetsäkuvioiden linnusto ja kasvillisuus voi kehittyä selvästi nykyistä monipuolisemmaksi ja runsaammaksi, jos harvennuksia ei enää tehdä, ja puustokuvioille annetaan muodostua luontaista kerroksellisuutta, tiheiköitä ja lahoppuustoa.

Inventointialueen puustoisista kuvioista alueen pohjoisosan itälaitaan sijoittuva luontotyyppinä valtakunnallisesti ja alueellisesti vaarantunut luonnontilaisen kaltainen rannikon tuoreisiin lehtipuuvaltaisiin lehtoihin lukeutuva metsikkö metsikkö sekä itsenäisesti myös inventointialueen Pohjois-Pohjanmaalla rauhoitetun keltakurjenmiekan kasvupaikat sisältyvät monimuotoisuutta turvaaviin luontoarvoluokan 3 luontotyyppikohteiksi (kartta 21). Keltakurjenmiekan osalta on todettava, että lajille yhtenäisesti soveltuva merenrantaniitty sekä inventointialueen uimarannalle sijoittuva erillisesiintymä lukeutuvat kokonaisuudessaan luontotyyppinä tai pesimälinnustollisesti arvokkaina kohteina luontoarvoluokkaan 2. Rauhoitettuja lajeja (LSL 69, 70 ja 74 §) koskeva hävittämiskielto tulee huomioida elinympäristökuvioiden luontoarvoluokituksesta

huolimatta. Hävittämiskiellosta poiketen (LSL 82 § yleispoikkeus) aluetta saa käyttää maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan, mutta tällöin on vältettävä vahingoittamasta rauhoitettuja lajeja, jos niiden turvaaminen on ilman merkittäviä lisäkustannuksia toteutettavissa. Luonnonvaraisten keltakurjenmiekkakasvustojen osalta on syytä varmistaa lupa- ja valvontavirastolta (LVV) poikkeamisluvan tarve. Luontoarvoluokan 3 kohteiden turvaaminen on suositeltavaa, minkä lisäksi suosittelemme inventointialueen pohjoisosan itälaitaan sijoittuvan lehtokuvion alikasvoksen siistimistä alueelle kompostoiduista puutarhajätteistä sekä niiden mukana levinneistä vieraslajeista.

Yksittäispuina suositellaan säilytettäväksi erityisesti venevalkaman ja sen eteläpuoleisen vesiuoman välisellä alueella sijaitsevat yksittäiset kuuset, joista voi ajan saatossa kasvaa kookkaita maisemapuita. Puuryhminä suositellaan säilytettäväksi kuvien 7, 10 ja kansikuvan mukaiset maisemassa merkittävät koivuryhmät. Nämä koivuryhmät sijoittuvat selvitysalueen vieressä etelä-pohjoissuunnassa kulkevan nykyisen polun lähelle tiheämpien metsäalueiden reunoille. Puuryhmien läpi kulkevat polut ohjaavat merenrantaan. Koivut kasvavat niittykasvillisuuden lomassa väljästi avaten maisemaa merinäkyville tiheämpien metsiköiden vieressä. Puuryhmien hoitotoimenpiteissä ja niiden laajuudessa tulee kuitenkin huomioida alueen muut merkittävät luontoarvot.

Uimaranta suositellaan kunnostettavaksi. Vesirajan liettyneet alueet ja ruovikot sekä rannan hiekkaan levinneet heinät lisäävät epäviihtyisyyttä ja voivat heikentää alueen virkistyskäyttöä. Rantareitin tarkemman suunnittelun yhteydessä tulee uimarannan osalta lisäksi varmistaa irtolöytöpaikan tilanne sekä mahdollinen tarve maastoselvitykselle.

Venevalkaman alue murskekenttineen suositellaan jatkokehittettäväksi. Murskealuetta suositellaan pienentämään ja jäsentämään siten, että kentän laajentuminen pohjoiseen päin kohti metsäalueita saadaan hillittyä. Veneparkkien uoman reunat tulisi raivata vesakosta sen käytettävyyden parantamiseksi. Selvitysalueelle suositellaan sijoittamaan useampia penkkiryhmiä merinäkemäalueille sekä mahdollisen virallisen ylläpidetyn nuotiopaikan osoittamista alueelle roska-astioineen. Jäsentymättömyys, epäsiisteys, toimintojen puute ja/tai riittämätön varustelu voivat olla osatekijöinä alueen epätoivotun kulumisen ja käytön laajenemiseen.

Jatkosuunnittelussa tulee huomioida selvitysalueen merenrantaniittyjen avoimien ja puustoisten alueiden säilyttäminen sekä selvitysalueen virkistysalueen ja luonnon käyttömahdollisuuksien turvaaminen. Aluetta suositellaan jatkokehittäväksi virkistysalueena alueen luonto- ja maisema-arvot huomioiden. Tuleva Pateniemen rantareitin linjaus suositellaan sijoittamaan selvitysalueen nykyiseen aukkokohtaan ja hyödyntämään olevia polkulinjoja. Reitin linjauksessa ja tasauksessa tulee huomioida myös alueen kuuluminen meritulvan riskialueeseen. Selvitysalueen luontaisiin vesiolosuhteisiin ja reitteihin ei suositella tehtävän suuria muutoksia.

LÄHTEET

Gustafsson N & Gustafsson J 2023: Suomen sammakkoeläimet ja matelijat: viitasammakko [www-dokumentti]. Päivitetty 01.01.2023. Viitattu 01.09.2024. Saatavilla: <https://sammakkolampi.fi/viitasammakko>

Halonen P & Kangas K 2002: Oulun Suistoalueen Käävät. Oulun yliopisto, biologian laitos, 2002.

Hyvärinen E, Juslén A, Kemppainen E, Uddström A & Liukko U-M: 2019: Suomen lintujen uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. – Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Jalkanen J, Mahlio O, Nieminen E, Kassi T, Luoma E, Huttunen J, Tuomisaari J, Pursiainen A, Halme P, Ahlgren H, Hannula A, Kemppainen M & Lähde E. 2026. Rakennetun ympäristön luontotyytit ja niiden ekologisen tilan arviointi. (https://figbc.fi/media/rakennetun_ympariston_luontotyytit_ja_niiden_ekologisen_tilan_arviointi_2026.pdf)

Kontula T & Raunio A (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Osa 1 – tulokset ja arvioinnin perusteet & Osa 2 – luontotyyppien kuvaukset, Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö, Helsinki 2018.

Koskimies P & Väisänen RA: 1988: Linnuston seurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.

Kotilainen A, Kiviluoto S, Kurvinen L, Sahla M, Ehrnsten E, Laine A, Lax H-G, Kontula T, Blankett P, Ekebom J, Hällfors H, Karvinen V, Kuosa H, Laaksonen R, Lappalainen M, Lehtinen S, Lehtiniemi M, Leinikki J, Leskinen E, Riihimäki A, Ruuskanen A & Vahteri P 2018: Itämeri. Julkaisussa: Kontula T & Raunio A (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. s. 15–98.

Kouki J, Junninen K, Mäkelä K, Hokkanen M, Aakala T, Hallikainen V, Korhonen KT, Kuuluvainen T, Loiskekoski M, Mattila O, Matveinen K, Puntila P, Ruokanen I, Valkonen S & Virkkala R 2018: Metsät. Julkaisussa: Kontula T & Raunio A (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. s. 475–567.

Lehtomaa L, Ahonen I, Hakamäki H, Häggblom M, Jantunen J, Jutila H, Järvinen C, Kemppainen R, Kondelin H, Laitinen T, Lipponen M, Mussaari M, Pessa J, Raatikainen KJ, Raatikainen K, Tuominen S, Vainio M, Vieno M & Vuomajoki M 2018: Perinnebiotoopit. Julkaisussa: Kontula T & Raunio A (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. s. 659–757.

Maanmittauslaitos, Vanhat painetut kartat.

Mäkelä K & Salo P: 2023: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos – Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43. – Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö, Helsinki.

Nieminen M & Ahola A (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen Ympäristö 1/2017: 1–278.

Oulun Karttatie

Oulun viherrakenneselvitys ja yleissuunnitelma VISU

Paikkatietoikkuna

Pohjoinen rantareitti maisemaselvitys, Oulun kaupunki 2024.

Reinikainen M, Rytteri T, Kanerva T, Kekäläinen H, Koskela K, Kunttu P, Mussaari M, von Numers M, Rinkineva-Kantola L, Sievänen M & Syrjänen K 2018: Itämeren rannikko. Julkaisussa: Kontula T & Raunio A (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus & ympäristöministeriö, Helsinki.

Ruuth J 2017: Viitasammakon (*Rana arvalis*) liikkuminen ja elinpiiri muuttuneessa elinympäristössä. Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Suomen Lajitietokeskus / Laji.fi (<https://laji.fi>)

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. (SLTY) 2023. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. s. 1–63

(https://lepakko.fi/lepakot/Aineistot/SLTY_lepakkokartoitusohjeet_2023.pdf)

Uuden Oulun yleiskaava

Voituron Y, Paaschburg L, Holmstrup M, Barré H & Ramløv H 2009: Survival and metabolism of *Rana arvalis* during freezing. Journal of Comparative Physiology B, Volume 179, Number 2, pp. 223–23.

LIITTEET

Liite 1 Nykyinen maisema ja käyttö

Liite 2 Maankäytön suositukset

SELITTEET

- Selvitysalueen raja
- Maisemaselvityksen valokuva ja kuvaussuunta

MAISEMATILAT

- AVOIN VIHERALUE, nurmi-, niitty- tai hiekka-/murskepintainen
- PUOLIAVOIN VIHERALUE, nurmipintainen, puustoa
- SULJETTU VIHERALUE, metsäinen alue

NYKYINEN KÄYTTÖ

- Polku
- Murskealue
- Hiekka-alue

- RL Rantalentopallokenttä
- I/P Infokyltti, pelastusrengas
- UK Uimakoppi/bajama/jäteastia
- YK Ojan tai kosteikon ylityskohta (puurakenne)
- BP Betonipenkki
- Suuri kivi / kiviryhmä

ARVOKOhteet/ MAISEMAN VAHVUUDET

- Merkittävä havupuu (ei tarkemitattuja)
- Merkittävä lehtipuu ryhmä (ei tarkemitattuja)
- Vesialue (VISU)
- Virkistysyhteys (VISU)
- Virkistysyhteyden tarve (VISU)
- Maisemassa merkittävä näkymä
- Miellyttävä näkymä
- Irtolöytöpaikka (Pateniemen kaaripuu)

LUONTOTYYPI

- Hoidetut mererantaniityt (CR), hoito ELY Helmi-ohjelma
- Hoitamattomat mererantaniityt
- Merenrantaruovikot ja -kaislikot (VU)
- Merenrannan leppävyöt ja -pensaikot (VU)
- Rannikon tuoreet lehtipuuvaltaiset lehdot (kulttuurivaikuttainen)

HUOMIONARVOISET LAJIHAVAINNOT

- Putkilokasvit
 - K keltakurjenmiekka (rauhoitettu)
 - U Upossarpio (dir. II ja IV(b), rauhoitettu, VU)
- Uhanalaiset lintuhavainnot (uhanlaisuusluokitus)

1 pajusirkku (VU)	8 punajalkaviklo (NT)
2 ruokokerttunen (NT)	9 valkoviklo (NT)
3 västäräkki (NT)	10 harakka (NT)
4 tukkasotka (EN)	11 haapana (VU)
5 naurulokki (VU)	12 kuovi (NT)
6 punavarpunen (NT)	13 ristosorsa (VU)
7 viherpeippo (EN)	14 taivaanvuohi (NT)

- Viitasammakkohavainnot (dir. IV(a))

ONGELMA-ALUEET/ MAISEMAN HEIKKOUEDET

- Epäsiisti alue
- Osin jäsentymätön/epäsiisti murskekenttä ja veneparkin uoman reunat
- Vieraslajihavainnot

HANKE
Pateniemen rantareitti luonto- ja maisemaselvitys

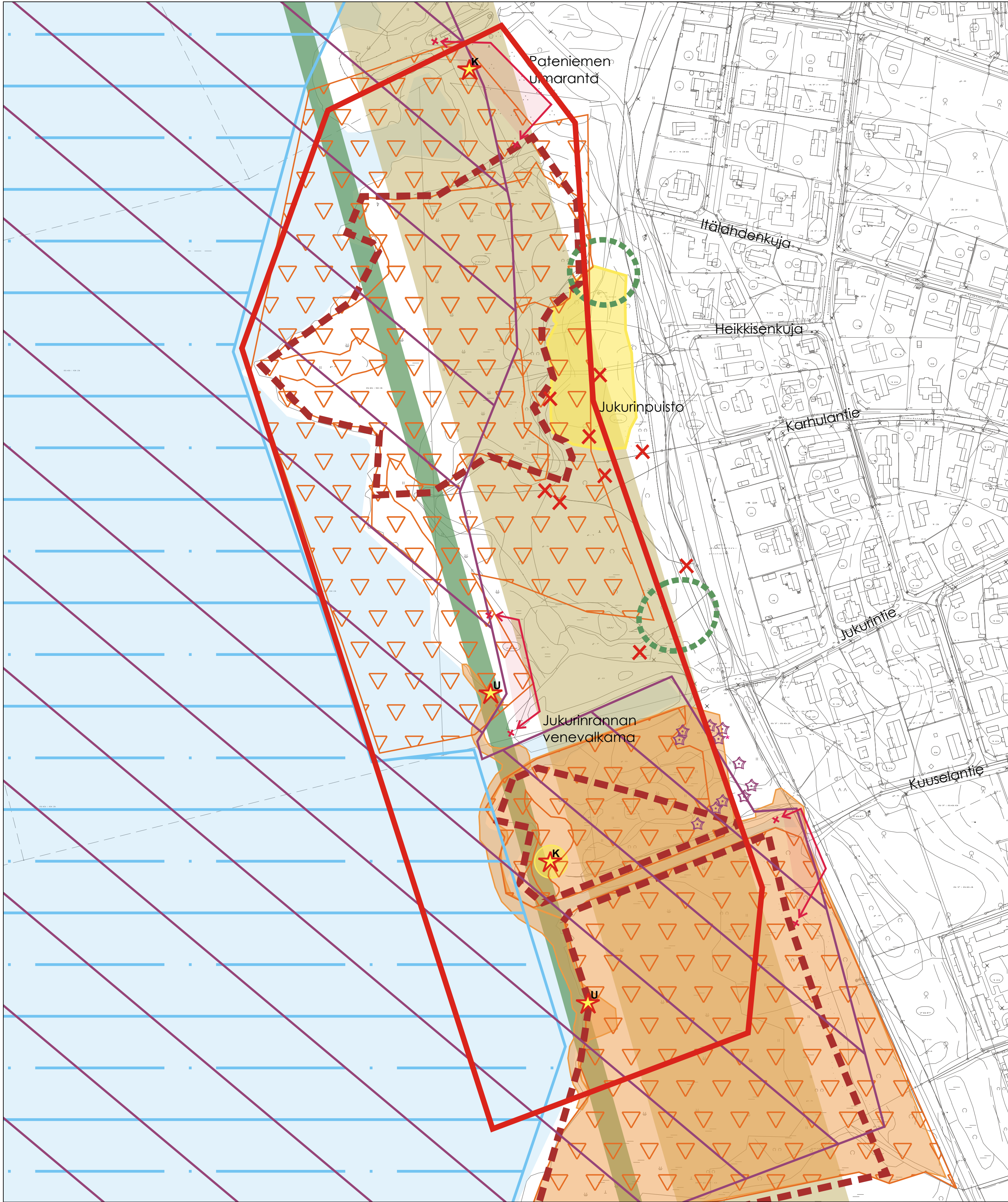
ASIASISÄLTÖ
Maisema- ja luontoarvot

AALLOKAS
Albus
A-INSINÖÖRIT

MITTAKAAVA
1:2000

PIIR. NRO
Liite 1

PVM
2.4.2026

SELITTEET

Selvitysalueen raja

RAJOITUKSIA RAKENTAMISELLE (Arvoluokitus SYKE:n LUOPAS)

ARVOLUOKKA 1

Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat, viitasammakko

Luontodirektiivin liitteen IV(b) lajien esiintymät, upossarpio

ARVOLUOKKA 2

Erityisen tärkeät kohteet

Uhanalaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät, merenrantaniitty

Uhanalaisten ja/tai luontodirektiivin liitteen II lajien merkittävät rajaamattomat esiintymät, nuokkuesikko

Lintudirektiivin liitteen 1 lintulajeille ja vastaaville muuttolinnuille keskeiset alueet

ARVOLUOKKA 3

Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Uhanalaisten luontotyyppien muut esiintymät, rannikon tuoret lehtipuuvaltaiset lehdot

Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muut kokonaisuudet, keltakurjenmiekka

 Huomionarvoiset putkilokasvit

K keltakurjenmiekka (rauhoitettu)

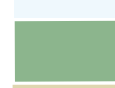
U Upossarpio (dir. II ja IV(b), rauhoitettu, VU)

SUOSITELLAAN SÄILYTETTÄVÄN VIHERVERKOSTON OSANA

 Merkittävä havupuu

 Maisemassa merkittävä lehtipuuryhmä

 Merkittävä maisema-arvo/näkymä

 Vesistö ekologisena yhteytenä

 Pääviherkäytävä (VISU)

 Keskeinen kehitettävä yhteys niittyverkoston runko (VISU)

 Niittyverkoston arvokohteet (VISU)

 Maakunnallisesti tärkeä linnustoalue MAALI (VISU)

 Kansainvälisesti tärkeät lintualueet IBA-rajaus

 POISTETTAVA

Vieraslaji

HANKE
Pateniemen rantareitti luonto- ja maisemaselvitys

ASIASISÄLTÖ
Maankäytön suositukset

MITTAKAAVA

1:2000

PIIR. NRO

Liite 2

PVM

2.4.2026